

Europejski Fundusz Rolny na rzecz
Rozwoju Obszarów Wiejskich

Raport ewaluacyjny

ze stanu wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju Stowarzyszenia

Kraina Lasów i Jezior – Lokalna Grupa Działania

za okres

14 maja 2009 r. do 30 listopada 2013 r.

Opracowanie:

Na zlecenie Zarządu Stowarzyszenia Kraina Lasów i Jezior - LGD

Elżbieta Wicher, Roksana Górna - Kopij, Sylwia Metelica

SPIS TREŚCI

1. Wstęp
2. Metodologia i zakres badania
 - 2.1. Cele ewaluacji
 - 2.2. Zakres badania
 - 2.3. Kryteria ewaluacji
 - a) Poziom realizacji przedsięwzięć i celów szczegółowych określonych w LSR,
 - b) Poziom realizacji budżetu LSR w ramach działania 413 Wdrażanie LSR,
 - c) Poziom realizacji budżetu przedsięwzięć i celów szczegółowych określonych w LSR
 - 2.4. Sposób realizacji badania ewaluacyjnego
 - 2.5. Materiał badawczy – źródło danych
3. Założenia lokalnej strategii rozwoju
 - 3.1. Ogólna charakterystyka Stowarzyszenia Kraina Lasów i Jezior – LGD jako jednostki odpowiedzialnej za realizację LSR
 - 3.2. Główne założenia Lokalnej Strategii Rozwoju Stowarzyszenia Kraina Lasów i Jezior – LGD
 - 3.3. Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju
 - 3.4. Wskaźniki celów ogólnych i szczegółowych oraz przedsięwzięć
 - 3.5. Budżet Stowarzyszenia Kraina Lasów i Jezior – Lokalna Grupa Działania
4. . Badania ewaluacyjne LGD
 - 4.1 . Poziom realizacji przedsięwzięć i celów szczegółowych określonych w LSR;
 - 4.2 . Poziom realizacji wskaźników rezultatu i wskaźników produktu w stosunku do celów.
 - 4.3. Liczba zrealizowanych operacji z podziałem na zrealizowane cele. Wykorzystanie środków w ramach przeprowadzonych działań.
 - 4.3 . Poziom realizacji budżetu LSR w ramach działania 413 Wdrażanie LSR
 - 4.4 . Poziom realizacji budżetu celów szczegółowych LGD oraz poziom realizacji celów przedsięwzięć
5. Zalecenia

1. Wstęp

Ewaluacja to obiektywna ocena projektu, programu lub polityki na wszystkich jego etapach, tj. planowania, realizacji i mierzenia rezultatów. Powinna ona dostarczyć rzetelnych i przydatnych informacji pozwalając wykorzystać zdobytą w ten sposób wiedzę w procesie decyzyjnym. Często dotyczy ona procesu określenia wartości lub ważności działania, polityki lub programu.

Wytyczne w zakresie ewaluacji programów operacyjnych na lata 2007-2013 definiują ewaluację jako osąd (ocenę) wartości interwencji publicznej dokonany przy uwzględnieniu odpowiednich kryteriów (skuteczności, efektywności, użyteczności, trafności i trwałości) i standardów. Osąd dotyczy zwykle potrzeb, jakie muszą być zaspokojone w wyniku interwencji oraz osiągniętych efektów. Ewaluacja oparta jest na specjalnie w tym celu zebranych i zinterpretowanych informacjach za pomocą odpowiedniej metodologii

Ze względu na termin przeprowadzania badania względem programu/projektu możemy wyróżnić:

- **ewaluację formatywną** (ex-ante) – przeprowadzaną przed realizacją programu/projektu, zasadniczym celem tego typu ewaluacji jest ocena na ile będzie efektywna planowana interwencja z punktu widzenia potrzeb (sektora, beneficjentów) oraz spójna w zakresie planowanych celów i sposobów ich realizacji, diagnoza potrzeb i oczekiwań grupy docelowej, identyfikacja potencjalnych trudności w kontekście społecznym, gospodarczym, prawnym.
- **ewaluację okresową** (mid-term), która przeprowadzana jest w trakcie wdrażania programu. Jej efektem jest wstępna ocena interwencji i dostarczenie informacji do przygotowania dokumentów dla następnego okresu realizacji programu, projektu.
- **ewaluację bieżącą** (on-going), która przeprowadzana jest w trakcie wdrażania programu, jednak w przeciwieństwie do ewaluacji mid-term nie jest określony jej dokładny moment realizacji. Ewaluacja on-going przeprowadzana jest np. w przypadku, gdy monitorowanie ujawniło odchylenia od założonych wartości wskaźników. Jej efektem jest identyfikacja barier realizacji celów.
- **ewaluację końcową** (ex-post) – przeprowadzaną po zakończeniu realizacji programu/projektu, poddającą ocenie skuteczność i efektywność interwencji, jej trafności,

użyteczność, a także stopień realizacji założonych celów oraz badanie długotrwałych efektów (oddziaływania) projektu/programu. Tego typu ewaluacja może stanowić cenne źródło informacji użytecznych przy planowaniu kolejnych interwencji.

Ewaluacja (ocena wartości programu lub projektu) jest przeprowadzana w oparciu o określone kryteria, najczęściej stosowanymi kryteriami są:

- **trafność** (relevance) - kryterium to pozwala ocenić, w jakim stopniu przyjęte cele projektu odpowiadają zidentyfikowanym problemom w obszarze objętym projektem i/lub realnym potrzebom beneficjentów.
- **efektywność** (efficiency) - kryterium to pozwala ocenić poziom „ekonomiczności” projektu, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych wyników i rezultatów. Nakłady rozumiane są tu jako zasoby finansowe, ludzkie i poświęcony czas.
- **skuteczność** (effectiveness) - kryterium to pozwala ocenić, do jakiego stopnia cele przedsięwzięcia zdefiniowane na etapie programowania zostały osiągnięte.
- **oddziaływanie**/wpływ (impact) – kryterium to pozwala ocenić związek pomiędzy celem projektu i celami ogólnymi, tj. stopień, w jakim korzyści odniesione przez docelowych beneficjentów miały szerszy ogólny wpływ na większą liczbę ludzi w danym sektorze, regionie lub w całym kraju.
- **trwałość efektów** (sustainability) – kryterium to pozwala ocenić czy pozytywne efekty projektu na poziomie celu mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego, a także czy możliwe jest utrzymanie się wpływu tego projektu w dłuższym okresie na procesy rozwoju na poziomie sektora, regionu czy kraju.

Ewaluacja LSR Kraina Lasów i Jezior jest to ewaluacja typu mid-term. Głównym celem, dla którego została przygotowana jest ocena działań LGD zrealizowanych w latach 2009-2013 i zdiagnozowanie strategicznych obszarów działalności Stowarzyszenia, które wymagają usprawnienia i poprawy. Plan ewaluacji obejmuje analizę zrealizowanych w tym okresie działań i operacji pod kątem określenia ich efektów oraz wpływu jakie miała ich realizacja na osiągnięcie założonych celów LSR. W trakcie przeprowadzania ewaluacji uwzględniono wskaźniki oddziaływania w odniesieniu do poszczególnych przedsięwzięć zaplanowanych w ramach LSR (ilość i rodzaj zrealizowanych zadań w stosunku do założeń),

Ewaluacja działalności Stowarzyszenia Kraina Lasów i Jezior – Lokalna Grupa Działania jest ewaluacją okresową, dotyczy przede wszystkim efektywności działań LGD, związanych z wdrażaniem LSR w celu zdiagnozowania strategicznych obszarów działalności Stowarzyszenia, które wymagają usprawnienia i poprawy w tym w szczególności:

- poziomu realizacji wskaźników zakładanych dla poszczególnych przedsięwzięć,
- wpływu zrealizowanych przedsięwzięć na osiągnięcie przyjętych głównych celów Strategii,
- adekwatności wybranych do realizacji przedsięwzięć w stosunku do zakładanych celów Strategii. Przeprowadzenie ewaluacji może przyczynić się do modyfikacji realizacji Strategii i aktualizacji przyjętych założeń w celu lepszego dostosowania i zaspokojenia potrzeb wszystkich jej beneficjentów. Wyniki przeprowadzonego raportu ewaluacyjnego zostaną przedłożone członkom Stowarzyszenia Kraina Lasów i Jezior – Lokalna Grupa Działania”, celem podjęcia działań korygujących lub naprawczych w obszarach, w których stwierdzono taką konieczność.

2. Metodologia i zakres badania

2.1. Cele ewaluacji

Opracowany raport ewaluacyjny ma charakter sprawozdawczy, którego celem jest podsumowanie i ocena wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju oraz realizacji działań Stowarzyszenia Kraina Lasów i Jezior – Lokalnej Grupy Działania założonych do wykonania do końca roku 2013. Celem ewaluacji jest zbadanie poziomu realizacji celów oraz założonym wskaźników.

2.2. Zakres badania

- przedmiotowy - przedmiotem ewaluacji są zadania zrealizowane przez Stowarzyszenie Kraina Lasów i Jezior – Lokalną Grupę Działania w celu wypełnienia założeń określonych w LSR
- czasowy - raport dotyczy czterech lat realizacji LSR i funkcjonowania LGD tj. okresu od 2009 r. do 2013 r.
- przestrzenny - zakres przestrzenny raportu obejmuje obszar siedmiu gmin wchodzących w skład Stowarzyszenia Kraina Lasów i Jezior – Lokalna Grupa Działania obejmujący gminy: Otyń, Nowa Sól, Siedlisko, Sława, Wschowa, Szlichtyngowa, Kotla, gdzie były realizowane zadania wpisane w LSR.

2.3. Kryteria ewaluacji

a) Poziom realizacji przedsięwzięć i celów szczegółowych określonych w LSR:

- Procentowy poziom osiągnięcia wskaźników produktu
Wskaźniki produktu zostały osiągnięte w.....%
- Procentowy poziom osiągnięcia wskaźników rezultatu
Wskaźniki rezultatu zostały osiągnięte w%

Weryfikacja na podstawie ankiet monitorujących, danych SW i ARiMR. Osiągnięte wskaźniki należy zsumować i podzielić przez „stan docelowy” a następnie wyrazić w %.

b) Poziom realizacji budżetu LSR w ramach działania 413 Wdrażanie LSR:

- Wysokość wnioskowanej pomocy finansowej w ramach działania 413, określona na podstawie wniosków o przyznanie pomocy w ramach tego działania, wybranych przez LGD, w stosunku do kwoty określonej w budżecie LSR na to działanie (%)
- Wysokość pomocy finansowej przyznanej w ramach działania 413, w stosunku do kwoty określonej w budżecie LSR na to działanie (w %).
- Wysokość wnioskowanej pomocy finansowej w ramach działania 413, określona na podstawie wniosków o płatność w ramach tego działania w stosunku do kwoty określonej w budżecie LSR na to działanie (w %).

Weryfikacja na podstawie danych SW, ARiMR oraz danych dotyczących budżetu LSR na działanie 413 zawartych w umowie ramowej.

c) Poziom realizacji budżetu przedsięwzięć i celów szczegółowych określonych w LSR:

- budżet przedsięwzięć został osiągnięty w%
- budżet celów szczegółowych został osiągnięty w%

Weryfikacja na podstawie danych SW, ARiMR na działanie 413. Sumuje się kwoty wypłacone lub kwoty alokacji danych wniosków i dzieli się, przez budżet celów szczegółowych.

W ramach powyższych kryteriów decyzja czy dany obszar wymaga sformułowania zaleceń, punktem odniesienia jest realizacji przedsięwzięć i celów szczegółowych w przynajmniej 70%.

2.4. Sposób realizacji badania ewaluacyjnego

Przedmiotem badania ewaluacyjnego jest realizacja następujących zadań:

- Zadanie: Badanie stopnia zaawansowania realizacji przedsięwzięć, celów szczegółowych i celów ogólnych określonych w LSR,

Spodziewanym efektem jest przeprowadzenie badań ujętych w obszarach badawczych, (Tabela nr 1), które muszą dać odpowiedzi na następujące kwestie:

- a) jaki jest % stopień realizacji poszczególnych wskaźników określonych dla przedsięwzięć w LSR,
- b) jaki jest wpływ zrealizowanych przedsięwzięć na osiągnięcie przyjętych celów ogólnych i celów szczegółowych ujętych w LSR,

Tabela 1 – obszar badawczy zadania

Lp.	Obszar badawczy	Treść pytania
1	Określenie poziomu Realizacji budżetu, poziomu określenia celów i stan zaawansowania realizacji przedsięwzięć określonych w LSR (stan do 30 listopada 2013 r.)	1. Jaki jest poziom realizacji przedsięwzięć i celów szczegółowych określonych w LSR; a) dla wskaźników produktu (w %) b) dla wskaźników rezultatu (w %) 2. Jaki jest poziom realizacji budżetu przedsięwzięć i celów szczegółowych, określonych w LSR: a) dla budżetu przedsięwzięć (w%), b) dla budżetu celów szczegółowych (w%) 3. Jaki jest poziom realizacji budżetu LSR w ramach działania 413 Wdrażanie LSR tj.: a) Jaka jest wysokość wnioskowanej pomocy finansowej w ramach działania 413, określona na podstawie wniosków o przyznanie pomocy w ramach tego działania , wybranych przez LGD, w stosunku do kwoty określonej w budżecie LSR na to działanie (w %), b) Jaka jest wysokość pomocy finansowej przyznanej w ramach działania 413, w stosunku do kwoty określonej w budżecie LSR na działanie (w %), c) Jaka jest wysokość wnioskowanej pomocy finansowej w ramach działania 413, określona na podstawie wniosków o płatność w ramach tego działania w stosunku do kwoty określonej w budżecie LSR na to działanie (w%)

2.5. Materiał badawczy – źródło danych

Źródło danych dla ilościowej i jakościowej analizy założeń LSR i funkcjonowania LGD stanowią:

- Lokalna Strategia Rozwoju ,
- Umowa o warunkach i sposobie realizacji lokalnej strategii rozwoju Nr 6933-UM0400005/08 z dnia 14 maja 2009 r., zawartej pomiędzy Samorządem Województwa Lubuskiego a Stowarzyszeniem Kraina Lasów i Jezior – Lokalna Grupa Działania,
- Aplikacja OFSA PROW,
- Wnioski o przyznanie pomocy złożone za pośrednictwem LGD w ramach działania 413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich
- dokumenty i opracowania będące wynikiem zrealizowanych działań,
- wywiady telefoniczne z beneficjentami;
- dokumenty udostępnione przez Samorząd Województwa oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- ankiety monitorujące beneficjentów.

3. Założenia lokalnej strategii rozwoju

3.1 Ogólna charakterystyka Stowarzyszenia Kraina Lasów i Jezior – LGD jako jednostki odpowiedzialnej za realizację LSR

Stowarzyszenie Kraina Lasów i Jezior – Lokalna Grupa Działania zostało zarejestrowane w dniu 26 czerwca 2008 r. przez Krajowy Sąd Rejonowy w Zielonej Górze, VIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000309067. Do celów Stowarzyszenia należy:

- wspieranie rozwoju obszarów wiejskich gmin z obszaru działania Stowarzyszenia,
- wspieranie działań na rzecz realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju dla obszaru działania,
- promocja obszaru działania Stowarzyszenia,
- Pobudzanie inicjatyw mieszkańców z obszaru działania Stowarzyszenia.

- Upowszechnianie i wymiana informacji o podejmowanych inicjatywach na obszarze działania Stowarzyszenia.
- Ochrona wartości historycznych, kulturowych, urbanistycznych, przyrodniczych i krajobrazowych na obszarze działania Stowarzyszenia.
- Opiniowanie przedsięwzięć związanych z rozwojem obszaru działania Stowarzyszenia.
- Integracja oraz budowanie wspólnej tożsamości mieszkańców z obszaru działania Stowarzyszenia.

Władze Stowarzyszenia stanowią: Walne Zebranie Członków, Zarząd, Rada i Komisja Rewizyjna.

Najwyższą władzą Stowarzyszenia jest Walne Zebranie Członków, które zwołuje Zarząd co najmniej jeden raz w roku lub na pisemny wniosek członków Komisji Rewizyjnej bądź 1/3 ilości członków stowarzyszenia. Do kompetencji Walnego Zebrania należy w szczególności:

- określenie głównych kierunków działalności *Stowarzyszenia*,
- wybór Prezesa, pozostałych członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej,
- rozpatrywanie rocznych sprawozdań z działalności Zarządu i Komisji Rewizyjnej, a w przypadku zebrania sprawozdawczo-wyborczego sprawozdań za okres minionej kadencji,
- podejmowanie na wniosek Komisji Rewizyjnej uchwały w sprawie udzielenia absolutorium dla ustępującego Zarządu,
- uchwalanie zmian statutu,
- nadawanie i pozbawianie na wniosek Zarządu godności członka honorowego,
- podejmowanie uchwały w przedmiocie rozwiązania,
- zatwierdzanie regulaminów wewnętrznych,
- podejmowanie uchwał w sprawie przystąpienia Stowarzyszenia do innych organizacji,
- ustalanie wysokości składek członkowskich.

Organem wykonawczym Stowarzyszenia jest Zarząd, zaś organem decyzyjnym – Rada. Do kompetencji Zarządu należy reprezentowanie Stowarzyszenia na zewnątrz i

kierowanie bieżącą pracą Stowarzyszenia, zwoływanie Walnego Zebrania Członków, przedkładanie rocznego sprawozdania ze swojej działalności podczas obrad, wykonywanie uchwał i wytycznych Walnego Zebrania, zarządzanie majątkiem i funduszami Stowarzyszenia, uchwalanie rocznego planu pracy i budżetu oraz czuwanie nad ich realizacją, opracowywanie Lokalnej Strategii Rozwoju, przygotowywanie projektów do realizacji, które zostaną objęte wnioskiem o dofinansowanie składanym na podstawie przepisów Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, zatwierdzanie regulaminów wewnętrznych nie zastrzeżonych dla innych organów Stowarzyszenia, zatrudnianie pracowników, przyjmowanie nowych członków, podejmowanie uchwał w sprawach członkowskich oraz rozpatrywanie skarg członków i rozstrzyganie sporów.

Do wyłącznej kompetencji Rady należy wybór operacji, które mają być realizowane w ramach wdrażania LSR.

Do kompetencji Komisji Rewizyjnej należy kontrola działalności Stowarzyszenia ze szczególnym uwzględnieniem spraw finansowych nie rzadziej niż raz o roku, kontrola działalności Stowarzyszenia ze szczególnym uwzględnieniem spraw finansowych nie rzadziej niż raz do roku, przedstawianie podczas Walnego Zebrania wniosku w sprawie absolutorium dla Zarządu, składanie sprawozdania ze swojej działalności podczas Walnego Zebrania, składanie wniosków o zwołanie nadzwyczajnego Walnego Zebrania, przedkładanie bieżąco Zarządowi wniosków i postulatów wynikających z przeprowadzonych kontroli działalności Stowarzyszenia oraz uchwalanie Regulaminu Komisji Rewizyjnej.

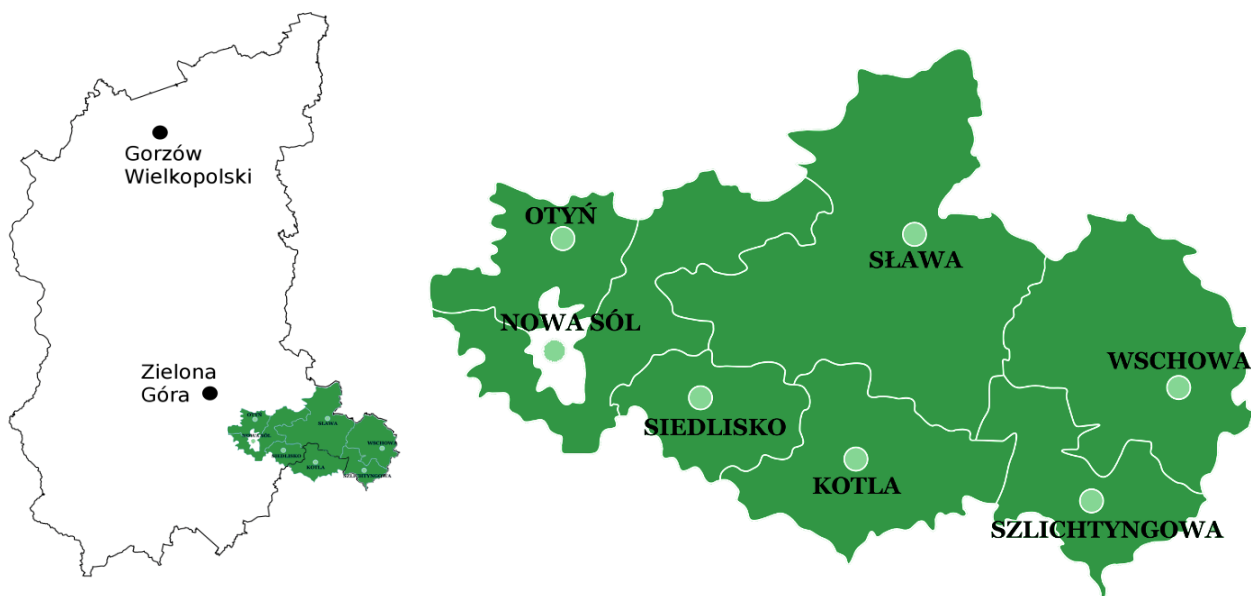
Zgodnie z zapisami LSR terenem działania LGD jest obszar siedmiu gmin, tj. Otyń, Nowa Sól, Siedlisko, Sława, Wschowa, Szlichtyngowa, Kotła. Siedzibą Stowarzyszenia jest miejscowość Siedlisko.

Obszar LGD Kraina Lasów i Jezior położony Jest w północno – zachodniej części historycznego Dolnego Śląska. Obecnie sześć z siedmiu gmin należy do województwa lubuskiego, w obrębie dwóch powiatów: nowosolskiego i wschowskiego. Gmina Kotła należy do woj. dolnośląskiego, w obrębie powiatu głogowskiego.

Tabela nr 2 – Wykaz gmin wchodzących w skład LGD

Gmina	Typ gmin	Obszar w km²	Ilość miejscowości	Ilość mieszkańców	Zasięg administracyjny
Gmina Otyń	miejska	92	8	6250	Otyń, Bobrowniki, Borki, Modrzyca, Zakęcie, Konradowo, Ługi, Czasław, Niedoradz
Gmina Nowa Sól	Wiejska	176	23	6697	Lelechów, Stary Staw, Lubieszów, Wrociszów, Ciepiałów, Nowe Żabno, Kielcz, Stara Wieś, Przyborów, Stany, Lipiny, Drogoniów, Chelmek, Radosławice, Lubięcin, Buczków, Stawy, Dąbrowno, Okopiec, Jeziorna, Jodłów, Józefów
Gmina Siedlisko	wiejska	92	9	3500	Siedlisko, Borowiec, Zwierzyniec, Piękne Kąty, Różanówka, Bielawy, Kierzno, Radocin, Dębianka
Gmina Sława	miejsko - wiejska	327	35	12208	Sława, Stare Strącze, Łupice, Krzepielów, Ciosaniec, Lipinki, Krążkowo, Lubogoszcz, Śmieszkowo, Przybyszów, Radzyń, Gola, Wróblów, Bagno, Szreniawa, Spokojna, Droniki, Kuźnica Głogowska, Krzydłowiczki, Tarnów Jeziorny, Nowe Strącze, Lubiatów, Tarnówek, Dębczyn, Ceglówko, Głuchów, Dębowo, Przydroże, Myszyńiec, Jutrzenka, Kamienna, Krępina, Polanica, Ciepiałówek, Zwierzyniec
Gmina Wschowa	miejsko - wiejska	197	18	21715	Dębowa Łęka, Hetmanice, Kandlewo, Konradowo, Łęgoń, Łysiny, Nowa Wieś, Olbrachcice, Osowa Sień, Przyczyna Dolna, Przyczyna Górna, Siedlnica, Tylewice, Wygańczyce, Nowe Ogrody, Buczyzna, Lgiń, Pszczułkowo, Wschowa
Gmina Szlichtyngowa	miejsko - wiejska	100	10	5173	Zamysłów, Jędrzychowice, Wyszaków, Kowalewo, Dryżyna, Gola, Nowe Drzewce, Małe Drzewce, Górczyzna, Szlichtyngowa
Gmina Kotla	wiejska	128	19	4121	Ceber, Chociemyśl, Grochowice, Głogówko, Kotla, Kozie Doły, Krzekotówek, Kulów, Moszowice, Skidniów, Sobczyce, Zabiele, Krążkowo, Leśna Dolnina, Skorzyn, Zaszków, Skidniówek, Pękoszów, Dorzecze
RAZEM		1112 km ²	122	59 613	

Rys. nr 1 – Mapa obszaru Stowarzyszenia Kraina Lasów i Jezior – Lokalna Grupa Działania

Powierzchnia obszaru 1112 km²

3.2 Główne założenia Lokalnej Strategii Rozwoju Stowarzyszenia Kraina Lasów i Jezior – LGD

Realizacji misji służą cele strategiczne, którym podporządkowane są cele szczegółowe, doprecyzowane przez poszczególne przedsięwzięcia, przyczyniające się do osiągnięcia założonych rezultatów.

Cel ogólny I – Stworzenie oferty turystycznej w oparciu o zasoby i specyfikę regionu

I.1. Rozwój infrastruktury i bazy turystycznej

I.2. Rewitalizacja miejsc historyczno – turystycznych i zabytków

I.3. Tworzenie wizerunku i promocji regionu

Cel ogólny II – Wzrost poziomu zasobności mieszkańców w regionie

II.1 Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości

Cel ogólny III – Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska

III.1. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców oraz promocja wykorzystania energii odnawialnych

III.2 Upowszechnienie wiedzy o zasobach przyrodniczych

Cel ogólny IV – Wzrost integracji i potencjału społecznego w regionie

IV.1 Współdziałanie gmin i społeczności w regionie

IV.2 Wsparcie inicjatyw wiejskich i organizacji pozarządowych

Cele ogólne i szczegółowe Stowarzyszenia Kraina Lasów i Jezior – Lokalna Grupa Działania planowane do realizacji w ramach poszczególnych działań przedstawia tabela nr 3.

Tabela nr 3: Cele ogólne i szczegółowe planowane do realizacji w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju

WIZJA			
1. Cel ogólny - Stworzenie oferty turystycznej w oparciu o zasoby i specyfikę regionu 1.1. Rozwój infrastruktury i bazy turystycznej 1.2. Rewitalizacja i udostępnianie zabytków 1.3. Tworzenie wizerunku i promocja regionu I Przedsięwzięcie Znana i zintegrowana turystycznie Kraina Lasów i Jezior - odnowa i rozwój wsi - małe projekty - różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej - tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw - funkcjonowanie LGD	2. Cel ogólny - Wzrost poziomu zasobności mieszkańców w regionie 2.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i współpracy podmiotów gospodarczych 2.2. Tworzenie pozarolniczych miejsc pracy II Przedsięwzięcie Promocja mikroprzedsiębiorczości i pozarolniczych miejsc pracy na wsi - odnowa i rozwój wsi - małe projekty - różnicowanie w kierunku nierolniczym - tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorczości - funkcjonowanie LGD	3. Cel ogólny - Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska 3.1. Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców oraz promocja wykorzystania energii odnawialnych 3.2. Zachowanie walorów przyrodniczych III Przedsięwzięcie Czyste środowisko wizytówką regionu - odnowa i rozwój wsi - małe projekty - różnicowanie w kierunku nierolniczym - tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorczości - funkcjonowanie LGD	4. Cel ogólny – Wzrost integracji i potencjału społecznego w regionie 4.1. Współdziałanie gmin i społeczności w regionie 4.2. Wsparcie inicjatyw wiejskich i organizacji pozarządowych IV Przedsięwzięcie Rozwój potencjału społecznego w regionie - odnowa i rozwój wsi - małe projekty - różnicowanie w kierunku nierolniczym - tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorczości - funkcjonowanie LGD

3.3. Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju

Stowarzyszenie Kraina Lasów i Jezior – Lokalna Grupa Działania określiła w Lokalnej Strategii Rozwoju przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach poszczególnych działań, które przedstawiają poniższe tabele.

Tabela nr 4 - Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach celu ogólnego I

1. Cel ogólny: Stworzenie oferty turystycznej w oparciu o zasoby i specyfikę regionu	
Cele szczegółowe (okres realizacji 2009-2015)	Przedsięwzięcie I: Znana i zintegrowana turystycznie Kraina Lasów i Jezior
1.1 Rozwój infrastruktury i bazy turystycznej i rekreacyjnej	– Stworzenie ofert wypoczynku m.in. weekendowego, wypoczynku aktywnego, turystyki kulturowej , turystyki przyrodniczej skierowanych do określonych grup – Wdrożenie wiodących przedsięwzięć turystycznych (gospodarstwa agroturystyczne, stadniny koni, kulinaria i rękodzieło na pozostałe obszary), przygotowanie koncepcji i realizacja w terenie – Stworzenie bazy informacji o regionie, utworzenie, zmodernizowanie punktów informacji turystycznej – Łączenie szlaków, tras, wyznaczenie nowych, wspólne jednolite oznakowanie (rowerowe, piesze, konne, wodne, biegowe) – Sieciowanie usługodawców poprzez wspólną promocję i elektroniczny obieg informacji – Rozwinięcie Subregionalnego Szlaku Odry, regionalnego Szlaku Win i Miodów i innych szlaków tematycznych – Przygotowanie małej infrastruktury turystycznej w terenie (wiaty, miejsca postojowe, biwakowe, przystanie wodne, kładki i inne) – Podnoszenie jakości usług turystycznych poprzez szkolenia usługodawców – Budowa, remont, modernizacja bazy turystycznej, bazy rekreacyjno – sportowej wykorzystywanej przez mieszkańców i turystów – Wspieranie różnych inicjatyw turystycznych wpisujących się w cel 1.1 – oznakowanie atrakcji
1.2 Rewitalizacja i udostępnienie zabytków	– Waloryzacja zasobów historycznych i kulturowych ważnych dla regionu i innych atrakcji historycznych – Zabezpieczenie i oznakowanie obiektów zabytkowych – Koncepcje wykorzystania na cele turystyczne i inne obiektów zabytkowych oraz prowadzenie ich modernizacji i remontów – Organizacja ścieżek historycznych, mini muzeów, lokalnych izb pamięci w miejscach prezentujących dziedzictwo regionu (remonty i wyposażenie)

	– Kalendarium imprez historyczno - kulturowych w regionie – Podnoszenie wiedzy mieszkańców o zasobach kulturowych obszaru (publikacje, konferencje, edukacja w szkołach) w oparciu o przygotowany program edukacji regionalnej (przygotowanie publikacji, przygotowanie nauczycieli, konferencje, warsztaty) – Odbudowa, renowacja, restauracja, remont obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub objętych ewidencją zabytków, z wyłączeniem budynków mieszkalnych – Remont lub wyposażenie istniejących muzeów lub obiektów spełniających ich funkcje
1.3 Tworzenie wizerunku i promocja regionu	– Wykreowanie i wdrożenie wizerunku Krainy Lasów i Jezior – Promocja istniejących atrakcji i oferty turystycznej, wydarzeń (system informacji internetowej na stronach LGD i gmin, publikacje, informacje w prasie, mediach) - Wspólna wizualizacja tras, obiektów, ciekawych przedsięwzięć - Promocja oferty regionu w aglomeracjach miejskich sąsiadujących z LGD - Udział w targach i wydarzeniach turystycznych

Opis przedsięwzięć:

Przedsięwzięcie I : Znana i zintegrowana turystycznie Kraina Lasów i Jezior

Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:

- **celu ogólnego 1** „Stworzenie oferty turystycznej w oparciu o zasoby i specyfikę regionu”
- **celu szczegółowego 1.1** „Rozwój infrastruktury i bazy turystycznej i rekreacyjnej”
- **celu szczegółowego 1.2** „Rewitalizacja i udostępnienie zabytków”
- **celu szczegółowego 1.3** „Tworzenie wizerunku i promocja regionu”

Tabela nr 5 - Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach celu ogólnego II

2. Cel ogólny: Wzrost poziomu zasobności mieszkańców w regionie	
Cele szczegółowe (okres realizacji 2009-2015)	Przedsięwzięcie II: Promocja mikroprzedsiębiorczości i pozarolniczych miejsc pracy na wsi
2.1 Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i współpracy podmiotów gospodarczych	– Rozwój usług i produktów w zakresie mikroprzedsiębiorczości wpływających na zrównoważony rozwój obszaru – Szkolenia, warsztaty (np. jak założyć przedsiębiorstwo, kurs komputerowy, itp.) – Opracowanie katalogu ulg podatkowych dla potencjalnych przedsiębiorców – Promocja modelowych przedsięwzięć z obszaru LGD – Stworzenie systemu informacji-baza danych i strony internetowej, przygotowanie w poszczególnych gminach specjalistów ds. przedsiębiorczości – Pomoc doradcza świadczona w ramach LGD – Branżowe współdziałanie przedsiębiorców w zakresie usług turystycznych, przetwórstwa rolno – spożywczego, inne
2.2 Tworzenie pozarolniczych miejsc pracy	– Rozwój usług i produktów w zakresie pozarolniczych miejsc pracy wpływających na zrównoważony rozwój obszaru. – Pomoc doradcza dla gospodarstw zainteresowanych składaniem wniosków – Szkolenia z zakresu agroturystyki, wytwórczości produktów, rękodzieła, rzemiosła artystycznego – Promocja modelowych przedsięwzięć różnicowania działalności – Identyfikacja producentów i wytwórców produktów lokalnych – Wsparcie w promocji produktów lokalnych (rękodzieło, kulinaria, inne) – Pomoc w wprowadzeniu na rynek produktów i usług bazujących na lokalnych zasobach

Opis przedsięwzięć:

Przedsięwzięcie II - Promocja mikroprzedsiębiorczości i pozarolniczych miejsc pracy na wsi

Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:

- **celu ogólnego 2** „Wzrost poziomu zasobności mieszkańców w regionie”
- **celu szczegółowego 2.1** - „Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i współpracy podmiotów gospodarczych”
- **celu szczegółowego 2.2** – „Tworzenie pozarolniczych miejsc pracy”

Tabela nr 6 - Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach celu ogólnego III

3. Cel ogólny: Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska	
Cele szczegółowe (okres realizacji 2009-2015)	Przedsięwzięcie III Czyste środowisko wizytówką regionu
3.1 Podniesienie świadomości ekologicznej oraz promocja wykorzystania energii odnawialnych	– Edukacja ekologiczna społeczności lokalnych – wsparcie zakupu, maszyn, sprzętu, urządzeń ochrony środowiska do prowadzenia działalności osób fizycznych i podmiotów gospodarczych – Prowadzenie edukacji i informowanie o energiach odnawialnych – Promocja i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii przy prowadzeniu działalności kulturalnej i gospodarczej
3.2 Zachowanie walorów przyrodniczych	– Wsparcie zachowania zasobów przyrodniczych regionu (badania, dokumentacje) – Wsparcie tworzenia obszarów i obiektów chronionych m.in. (oznakowanie, pomoc w powoływaniu) – Tworzenie ścieżek przyrodniczo – dydaktycznych m.in. oznakowanie (materiały, przygotowanie edukatorów) – Podnoszenie wiedzy o zasobach przyrodniczych regionu w tym sieci Natura 2000 (wydawnictwa, szkolenia) – Zachowanie i odtworzenie i zabezpieczenie lokalnego dziedzictwa krajobrazowego i przyrodniczego – Promocja zrównoważonego wykorzystania zbiorników wodnych, cieków oraz innych miejsc użytkowanych turystycznie

Opis przedsięwzięć:

Przedsięwzięcie III- „Czyste środowisko wizytówką regionu”

Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:

- **celu ogólnego 3** „Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska”

- **celu szczegółowego 3.1** - „Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców oraz promocja wykorzystania energii odnawialnych”
- **celu szczegółowego 3.2** – „Zachowanie walorów przyrodniczych”

Tabela nr 7 - Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach celu ogólnego IV

4. Cel ogólny : Wzrost integracji i potencjału społecznego w regionie	
Cele szczegółowe (okres realizacji 2009-2015)	Przedsięwzięcie IV Rozwój potencjału społecznego w regionie
4.1 Współdziałanie gmin i społeczności w regionie	– Wspólne organizowanie imprez rekreacyjnych, sportowych, kulturowych, turystycznych – wsparcie imprez wiodących dla regionu integrujących mieszkańców LGD – Wspólny udział w imprezach lokalnych, regionalnych – Organizowanie cyklicznych spotkań mieszkańców (poznawanie i rozwiązywanie problemów) informowanie o działaniach LGD – spotkania mieszkańców, producentów z przedstawicielami samorządów – Budowanie tożsamości regionalnej poprzez program edukacji regionalnej dla szkół i mieszkańców – Nawiązanie współpracy z sąsiednimi LGD – Wzmacnianie wewnętrzne, organizacyjne LGD – organizacja biura, organizacja działań Rady – Promocja zakresu LGD lokalnie i regionalnie (biuletyn, strony internetowe, spotkania, organizacja systemu komunikacji) – Wspólne forum współpracy samorządów z obszaru LGD – Powoływanie zespołów tematycznych z obszaru dla rozwiązania problemów i wspólnych działań – Szkolenia z PROW i LSR dla członków, partnerów LGD i mieszkańców obszaru – Projekty współpracy
4.2 Wsparcie inicjatyw wiejskich i organizacji pozarządowych	– Wzmacnianie i wypromowanie istniejących organizacji pozarządowych, pomoc w stowarzyszaniu się (doradztwo szkolenia z zakresu pisania wniosków, zarządzania organizacją, pozyskiwanie środków – Rozwijanie i promowanie inicjatyw wiejskich – Organizacja Forum Współpracy Liderów Lokalnych (spotkania, wymiana doświadczeń, wspólne projekty) – Wsparcie aktywności świetlic wiejskich, ośrodków kultury, bibliotek, miejsc integracji mieszkańców (budowy, remonty, modernizacja, wyposażenie rozwój

	oferty skierowanej do mieszkańców) – Wsparcie KGW, OSP, Klubów Sportowych w zakresie działań priorytetowych w LSR – Pomoc w zakresie inicjatyw kultywujących tradycje, obrzędy, zwyczaje, tradycyjne zawody i rzemiosło – Zagospodarowanie przestrzeni publicznej służącej integracji społeczności lokalnych w tym min. centralnych punktów miejscowości, skwerów, miejsc spotkań mieszkańców – Wsparcie inicjatyw w zakresie organizacji imprez kulturalnych, promocyjnych, rekreacyjnych, sportowych – Zwiększenie dostępności do Internetu m.in. poprzez wyposażenie świetlic wiejskich, ośrodków kultury, bibliotek – Promocja wiedzy informatycznej wśród mieszkańców LGD
--	--

Opis przedsięwzięć:

Przedsięwzięcie IV – „Rozwój potencjału społecznego w regionie”

Przedsięwzięcie przyczynia się do realizacji:

- **celu ogólnego IV** „Wzrost integracji i potencjału społecznego w regionie”
- **celu szczegółowego IV.1** - „Współdziałanie gmin i społeczności w regionie”
- **celu szczegółowego IV.2** – „Wsparcie inicjatyw wiejskich i organizacji pozarządowych”

3.4. Wskaźniki celów ogólnych i szczegółowych oraz przedsięwzięć

Stowarzyszenie Kraina Lasów i Jezior – Lokalna Grupa Działania zbadało stan realizacji przedsięwzięć i określiło w Lokalnej Strategii Rozwoju wskaźniki celów ogólnych i szczegółowych oraz przedsięwzięć planowanych do osiągnięcia, które przedstawiają poniższe tabele.

Tabela nr 8 - Wskaźniki realizacji Przedsięwzięcia I. Znana i zintegrowana turystycznie Kraina Lasów i Jezior oraz celu ogólnego I i celów szczegółowych I.1; I.2; I.3. Stan na październik 2012

Cel ogólny I: Stworzenie oferty turystycznej w oparciu o zasoby i specyfikę regionu		Przedsięwzięcie I: Znana i zintegrowana turystycznie Kraina Lasów i Jezior							
Cele szczegółowe:	Wskaźniki produktu:	Wartość (2009-2015)	Wskaźniki rezultatu:	Wartość		Wskaźniki oddziaływania	Wartość		Źródła weryfikacji
1.1 Rozwój infrastruktury i bazy turystycznej i rekreacyjnej	- liczba szlaków, tras, ścieżek(szt.)	3	- wzrost długości odpowiednio oznakowanych szlaków, tras, ścieżek (km)	0	30	-wzrost liczby miejsc noclegowych (szt.)	3 489	3 500	GUS
	- liczba zrealizowanych i wyposażonych punktów małej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej (szt.)	5	- wzrost liczby ofert turystycznych (szt.)	0	5	- wzrost liczby ofert turystycznych (szt.)	0	5	Dane LGD
			- wzrost liczby osób, które ukończyły szkolenia (z zaświadczeniami),	0	100				
1.2 Rewitalizacja i udostępnienie zabytków	- liczba oznakowanych zabytków(szt.)	2	-wzrost liczby udostępnionych obiektów zabytkowych,	0	3				
			- wzrost liczby osób uczestniczących w imprezach,	0	10000				

1.3 Tworzenie wizerunku i promocja regionu	- liczba imprez historyczno – kulturowych (szt.) - liczba nakładu wydawnictw promujących region(szt.)	1 10 000	- wzrost liczby osób poinformowanych o regionie ,	0	10000				
Działania PROW - Odnowa i rozwój wsi - Małe projekty - Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej - Tworzenie i rozwój mikro przedsiębiorstw	- liczba zrealizowanych operacji - liczba zrealizowanych operacji - liczba zrealizowanych operacji - liczba zrealizowanych operacji	9 30 4 1							Biuro LGD

Źródło: LSR Październik 2012 r.

Tabela nr 9 - Wskaźniki realizacji Przedsięwzięcia II – „Promocja mikroprzedsiębiorczości i pozarolniczych miejsc pracy na wsi” oraz celu ogólnego 2 i celów szczegółowych 2.1; 2.2;

Cel ogólny 2: Wzrost poziomu zasobności mieszkańców w regionie		Przedsięwzięcie II: Promocja mikroprzedsiębiorczości i pozarolniczych miejsc pracy na wsi							
Cele szczegółowe:	Wskaźniki produktu:	Wartość (2009;2015)	Wskaźniki rezultatu:	Wartość		Wskaźniki oddziaływania	Wartość		Źródła weryfikacji
2.1 Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i współpracy podmiotów gospodarczych	- liczba udzielonego doradztwa dla mikroprzedsiębiorców,	30	- wzrost liczby utworzonych miejsc pracy w mikroprzedsiębiorczości,	0	10	- wzrost ilości podmiotów gospodarczych, - ilość zidentyfikowanych produktów lokalnych	4 313	4 350	Dane LGD
	- liczba wybudowanych, przebudowanych, wyremontowanych, wyposażonych obiektów z zakresu mikroprzedsiębiorczości,	3	- wzrost liczby osób które uzyskały wiedzę w zakresie składania wniosków i mikroprzedsiębiorczości	0	30		0	20	
2.2 Tworzenie pozarolniczych miejsc pracy	- liczba udzielonego doradztwa dla rolników,	20	- wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych,	0	4				
	-liczba wybudowanych, przebudowanych, wyremontowanych, wyposażonych obiektów działalności pozarolniczej,	4	- wzrost liczby osób które uzyskały wiedzę w zakresie składania wniosków i działalności pozarolniczej,	0	20				

Działania PROW				Biuro LGD
- Odnowa i rozwój wsi	- liczba zrealizowanych operacji	1		
- Małe projekty	- liczba zrealizowanych operacji	8		
- Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	- liczba zrealizowanych operacji	4		
- Tworzenie i rozwój mikro przedsiębiorstw	- liczba zrealizowanych operacji	3		

Źródło: LSR Październik 2012 r.

Tabela nr 10 - Wskaźniki realizacji Przedsięwzięcia III Czyste środowisko wizytówką regionu oraz celu ogólnego III i celów szczegółowych III.1; III.2

Cel ogólny 3: Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska	Przedsięwzięcie III: Czyste środowisko wizytówką regionu											
Cele szczegółowe:	Wskaźniki produktu:	Wartość (2009,2015)	Wskaźniki rezultatu:	Wartość		Wskaźniki oddziaływania	Wartość		Źródła weryfikacji			
3.1 Podniesienie świadomości ekologicznej oraz promocja wykorzystania energii odnawialnych	- liczba szkoleń, konferencji z zakresu energii odnawialnych (szt.)	2	- wzrost liczby osób przeszkolonych które uzyskały wiedzę o energiach odnawialnych	0	50	- wzrost ilości lub powierzchni obszarów chronionych (ha) - wzrost inwestycji związanych z energiami odnawialnymi realizowanymi przez j.s.t.	25 576	25 576	GUS			
	- nakład wydawnictw edukacyjnych (szt.)	2000	- wzrost liczby odbiorców publikacji edukacyjnych	0	2000		0	2	Dane j.s.t Dane LGD			
3.2 Zachowanie walorów przyrodniczych obszaru	- liczba ścieżek przyrodniczo – dydaktycznych	1	- wzrost długości oznakowanych ścieżek przyrodniczo – dydaktycznych /km/	0	5							
Działania PROW										Biuro LGD		
- Odnowa i rozwój wsi	- liczba zrealizowanych operacji	1										
- Małe projekty	- liczba zrealizowanych operacji	9										
- Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	- liczba zrealizowanych operacji	1										
- Tworzenie i rozwój mikro przedsiębiorstw	- liczba zrealizowanych operacji	1										

Źródło: LSR Październik 2012 r.

Tabela nr 11 - Wskaźniki realizacji Przedsięwzięcia IV Wzrost integracji i potencjału społecznego w regionie celu ogólnego 3 i celów szczegółowych IV.1; IV.2;

Cel ogólny 4: Wzrost integracji i potencjału społecznego w regionie	Przedsięwzięcie IV: Rozwój potencjału społecznego w regionie								
Cele szczegółowe:	Wskaźniki produktu:	Wartość (2009;2015)	Wskaźniki rezultatu:	Wartość		Wskaźniki oddziaływania	Wartość		Źródła weryfikacji
4.1 Współdziałanie gmin i społeczności w regionie	- liczba imprez regionalnych integrujących mieszkańców LGD,	4	- wzrost liczby osób korzystających ze świetlic wiejskich,	0	1000	- wzrost liczby organizacji pozarządowych	151	160	GUS
	- liczba zmodernizowanych świetlic wiejskich,	8	- wzrost liczby osób poinformowanych o LGD i LSR	0	4000	- wzrost liczby imprez międzygminnych organizowanych przez j.s.t	0	4	Dane LGD
	- liczba odwiedzin serwisu internetowego	4000							
4.2 Wsparcie inicjatyw wiejskich i organizacji pozarządowych	- liczba szkoleń dla członków, partnerów LGD PROW i LSR,	10	- wzrost liczby osób , które uzyskały wiedzę o PROW, LSR	0	120				
	- liczba udzielonego doradztwa dla sektora społecznego	200	- wzrost liczby nowych członków LGD,	44	55				
			-wzrost liczby wniosków składanych przez sektor społeczny	0	30				

Działania PROW				Biuro LGD
- Odnowa i rozwój wsi	- liczba zrealizowanych operacji	17		
- Małe projekty	- liczba zrealizowanych operacji	43		
- Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	- liczba zrealizowanych operacji	1		
- Tworzenie i rozwój mikro przedsiębiorstw	- liczba zrealizowanych operacji	1		

Źródło: LSR Październik 2012 r.

3.5. Budżet Stowarzyszenia Kraina Lasów i Jezior – Lokalna Grupa Działania

Tabela 12 - Podział środków na działanie 4.1/413 – Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju

Działania w Komponentcie 4.1/ 413	Kwota w budżecie w PLN	%	Średnia wartość dotacji w PLN	Liczba operacji
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	740 000	10.4	74 000	10
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	460 000	13.3	76 700	6
Odnowa i rozwój wsi	4 600 000	60.7	219 047	21
Małe projekty	1 115 804	15.0	14 124	79
Razem	6 915 804	100.0	—	116

Źródło: LSR Październik 2012 r.

Tabela 13. Budżet LGD „Kraina Lasów i Jezior” w każdym roku realizacji.

		Działania Osi 4 przeprowadzone przez LGD											
Rok	Kategoria kosztu	4.1/413- Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju					4.21 Wdrażanie projektów współpracy			4.31 Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, w tym :			Razem oś 4
		Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	Odnowa i rozwój wsi	Małe projekty	Razem 4.1/413	Przygotowanie projektów współpracy	Realizacja projektów współpracy	Razem 4.21	funkcjonowanie LGD (koszty bieżące)	nabywanie umiejętności i aktywizacja	Razem 4.31	
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2009	całkowite	238 368	21 486	2 714 488	119 829,31	3 094 171,31	20 000	0	20 000	87 989,35	27 526,44	115 515,79	3 229 687,10
	kwalifikowalne	238 368	21 486	2 714 488	119 829,31	3 094 171,31	20 000	0	20 000	87 989,35	27 526,44	115 515,79	3 229 687,10
	Do refundacji	119 184	10 743	2 035 866	95 863,45	2 478 000	20 000	0	20 000	87 989,35	27 526,44	115 515,79	2 613 515,79
2010	całkowite	341 632	498 514	2 885 512	382 670,68	4 108 328,68	0	40 000	40 000	157 914,31	38 137,36	196 051,67	4 344 380,35
	kwalifikowalne	341 632	498 514	2 885 512	382 670,68	4 108 328,68	0	40 000	40 000	157 914,31	38 137,36	196 051,67	4 344 380,35
	Do refundacji	170 816	249 257	2 164 134	306 136,55	2 674 000	0	40 000	40 000	157 914,31	38 137,36	196 051,67	2 910 051,67
2011	całkowite	300 000	400 000	0	340 000	1 040 000	0	40 000	40 000	164 335,94	79 695,99	244 031,93	1 324 031,93
	kwalifikowalne	300 000	400 000	0	340 000	1 040 000	0	40 000	40 000	164 335,94	79 695,99	244 031,93	1 324 031,93
	Do refundacji	150 000	200 000	0	238 000	588 000	0	40 000	40 000	164 335,94	79 695,99	244 031,93	872 031,93
2012	całkowite	600 000	0	533 333	594 755	1 728 088	0	40 000	40 000	222 657,54	112 043,76	334 701,30	2 102 789,30
	kwalifikowalne	600 000	0	533 333	594 755	1 728 088	0	40 000	40 000	222 657,54	112 043,76	334 701,30	2 102 789,30
	Do refundacji	300 000	0	400 000	475 804	1 175 804	0	40 000	40 000	222 657,54	112 043,76	334 701,30	1 550 505,30

2013	całkowite	0	0	0	0	0	0	38 857	38 857	265 727,60	70 000	335 727,60	374 584,60
	kwalifikowalne	0	0	0	0	0	0	38 857	38 857	265 727,60	70 000	335 727,60	374 584,60
	Do refundacji	0	0	0	0	0	0	38 857	38 857	265 727,60	70 000	335 727,60	374 584,60
2014	całkowite	0	0	0	0	0	0	0	0	265 727,60	70 000	335 727,60	335 727,60
	kwalifikowalne	0	0	0	0	0	0	0	0	265 727,60	70 000	335 727,60	335 727,60
	Do refundacji	0	0	0	0	0	0	0	0	265 727,60		335 727,60	335 727,60
2015	całkowite	0	0	0	0	0	0	0	0	131 930,79	35 264,32	167 195,11	167 195,11
	kwalifikowalne	0	0	0	0	0	0	0	0	131 930,79	35 264,32	167 195,11	167 195,11
	Do refundacji	0	0	0	0	0	0	0	0	131 930,79	35 264,32	167 195,11	167 195,11
RAZEM 2008-2015	całkowite	1 480 000	920 000	6 133 333	1 437 254,99	9 970 587,99	20 000	158 857	178 857	1 296 283,13	432 667,87	1 728 951	12 347 528
	kwalifikowalne	1 480 000	920 000	6 133 333	1 437 254,99	9 970 587,99	20 000	158 857	178 857	1 296 283,13	432 667,87	1 728 951	12 347 528
	Do refundacji	740 000	460 000	4 600 000	1 115 804	6 915 804	20 000	158 857	178 857	1 296 283,13	432 667,87	1 728 951	8 823 612

Źródło: LSR Październik 2012 r.

4. Badania ewaluacyjne LGD

4.1. Poziom realizacji przedsięwzięć i celów szczegółowych określonych w LSR;

Na podstawie danych zawartych w sprawozdaniach rocznych LGD z realizacji LSR za lata 2009-2012, Aplikacji OFSA PROW, wnioski o przyznanie pomocy złożone za pośrednictwem LGD w ramach działania 413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich, wywiady telefoniczne z beneficjentami; dokumenty udostępnione przez Samorząd Województwa oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, ankiety monitorujące beneficjentów zbadano poziom realizacji przedsięwzięć i celów szczegółowych określonych w LSR.

Tabela 14. Poziom realizacji przedsięwzięć i celów szczegółowych na dzień 31 październik 2013 r.

Cel ogólny	Cel szczegółowy	Wskaźniki rezultatu	Stan docelowy	Stan realizacji	%	Przedsięwzięcie	Wskaźniki produktu	Stan docelowy	Stan realizacji	%
Cel ogólny nr 1 Stworzenie oferty turystycznej w oparciu o zasoby i specyfikę	Cel szczegółowy 1.1 Rozwój infrastruktury i bazy turystycznej	Wskaźnik rezultatu nr 1 Wzrost długości w km szlaków, ścieżek, tras	30	179	596,67	Przedsięwzięcie I Znana i zintegrowana turystycznie Kraina Lasów i Jezior	Wskaźnik produktu nr 1 Liczba szlaków, tras, ścieżek (szt.)	3	0	0
							Wskaźnik produktu nr 2	5	5	

regionu		Wskaźnik rezultatu nr 2 Wzrost liczby ofert turystycznych	5	5	100		Liczba zrealizowanych i wyposażonych punktów malej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej (szt.)			100
		Wskaźnik rezultatu nr 3 Wzrost liczby osób, które ukończyły szkolenia (z zaświadczeniami)	100	0	0					
	Cel szczegółowy 1.2 Rewitalizacja i udostępnienie zabytków	Wskaźnik rezultatu nr 4 Wzrost liczby udostępnionych obiektów zabytkowych	3	18	600		Wskaźnik produktu nr 3 Liczba oznakowanych zabytków	2	18	900
	Cel szczegółowy 1. 3 Tworzenie wizerunku i promocja regionu	Wskaźnik rezultatu nr 5 Wzrost liczby osób uczestniczących w imprezach	10000	10000	100		Wskaźnik produktu nr 4 Liczba imprez historyczno – kulturowych (szt.)	3	1	33
		Wskaźnik rezultatu nr 6			146,46					

		Wzrost liczby osób poinformowanych o regionie	10000	14646			Wskaźnik produktu nr 5 Liczba nakładu wydawnictw promujących region (szt.)	10 000	14 500	145
Cel ogólny nr 2 Wzrost poziomu zasobności mieszkańców w regionie	Cel szczegółowy nr 2 . 1 Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i współpracy podmiotów gospodarczych	Wskaźnik rezultatu nr 1 Wzrost liczby utworzonych miejsc pracy w mikroprzedsiębiorczości	10	2	20	Przedsięwzięcie nr II Promocja mikroprzedsiębiorczość i i pozarolniczych miejsc pracy na wsi	Wskaźnik produktu nr 1 Liczba udzielonego doradztwa dla mikroprzedsiębiorców	30	86	102,87

		Wskaźnik rezultatu nr 2 Wzrost liczby osób, które uzyskały wiedzę w zakresie składania wniosków i mikroprzedsiębiorczości	30	86	286,66		Wskaźnik produktu nr 2 Liczba wybudowanych, przebudowanych, wyremontowanych, wyposażonych obiektów z zakresu mikroprzedsiębiorczości	3	2	66,66
	Cel szczegółowy nr 2 . 2 Tworzenie pozarolniczych miejsc pracy	Wskaźnik rezultatu nr 3 Wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	4	0	0		Wskaźnik produktu nr 3 Liczba udzielonego doradztwa dla rolników	20	33	165
		Wskaźnik rezultatu nr 4 Wzrost liczby osób, które uzyskały wiedzę w zakresie składania wniosków i działalności pozarolniczej	20	33	165		Wskaźnik produktu nr 4 Liczba wybudowanych, przebudowanych, wyremontowanych, wyposażonych obiektów działalności pozarolniczej	4	6	150

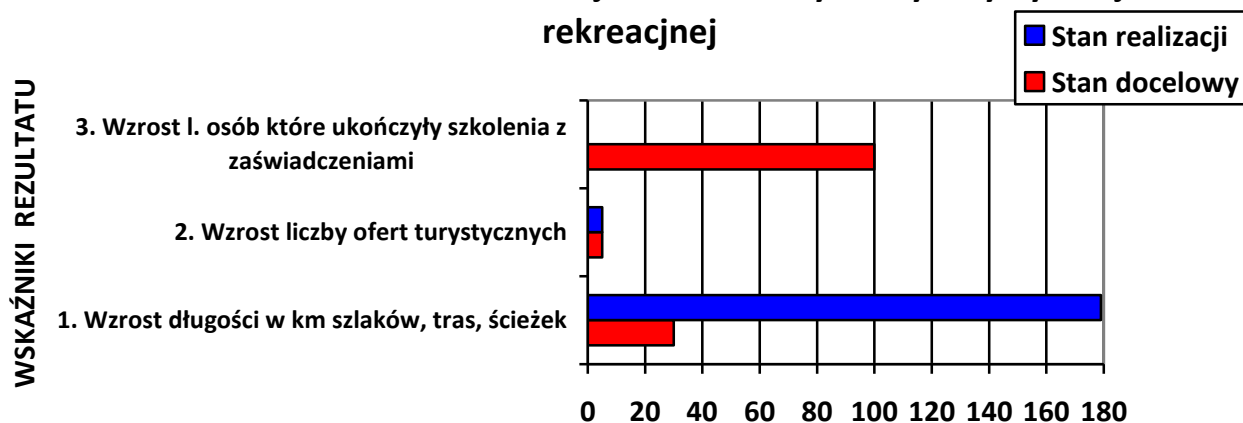
Cel ogólny nr 3 Zrównważone wykorzystanie zasób na środowiska	Cel szczegółowy nr 3.1 Podniesienie świadomości ekologicznej oraz promocja wykorzystania energii odnawialnych	Wskaźnik rezultatu nr 1 Wzrost liczby osób przeszkolonych, które uzyskały wiedze o energiach odnawialnych	50	31	62	Przedsięwzięcie III Czyste środowisko wizytówką regionu	Wskaźnik produktu nr 1 Liczba szkoleń, konferencji z zakresu energii odnawialnych (szt.)	0	2	0
		Wskaźnik rezultatu nr 2 Wzrost liczby odbiorców publikacji edukacyjnych	2000	0	0		Wskaźnik produktu nr 2 Nakład wydawnictw edukacyjnych (szt.)	0	2000	0
	Cel szczegółowy nr 3.2 Zachowanie walorów przyrodniczych	Wskaźnik rezultatu nr 1 Wzrost długości oznakowanych ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych h/km	5	0	0		Wskaźnik produktu nr 3 Liczba ścieżek przyrodniczo - dydaktycznych	1	1	0

Cel ogólny nr 4 Wzrost integracji potencjału społecznego w regionie	Cel szczegółowy nr 4.1 Współdziałanie gmin i społeczności w regionie	Wskaźnik rezultatu nr 1 Wzrost liczby osób korzystających ze świetlic wiejskich	1000	1000	100	Przedsięwzięcie IV Wzrost integracji i potencjału społecznego w regionie	Wskaźnik produktu nr 1 Liczba imprez regionalnych integrujących mieszkańców LGD	4	17	425
							Wskaźnik produktu nr 2 Liczba zmodernizowanych świetlic wiejskich	8	29	362,50
							Wskaźnik produktu nr 3 Liczba odwiedzin serwisu internetowego	4000	24 000	600
	Cel szczegółowy nr 4.2 Wsparcie inicjatyw	Wskaźnik rezultatu nr 2 Wzrost liczby osób poinformowanych o LGD i LSR	4000	7000	175		Wskaźnik produktu nr 4 Liczba szkoleń dla członków, partnerów LGD, PROW, LSR	10	14	140
		Wskaźnik rezultatu nr 3 Wzrost liczby osób, które uzyskały wiedzę o PROW,LSR	120	0	0					

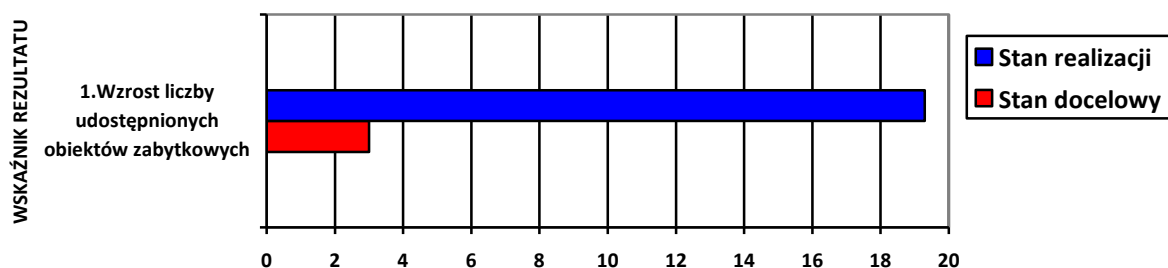
	wiejskich i organizacji pozarządowych Cel szczegółowy nr 4.2 Wsparcie inicjatyw wiejskich i organizacji pozarządowych	Wskaźnik rezultatu nr 4 Wzrost liczby nowych członków LGD	44	81	184,09					
		Wskaźnik rezultatu nr 5 Wzrost liczby wniosków składanych przez sektor społeczny	30	46	153,33		Wskaźnik produktu nr 5 Liczba udzielonego doradztwa dla sektora społecznego	200	276	138

4.2. Poziom realizacji wskaźników rezultatu w stosunku do celów.

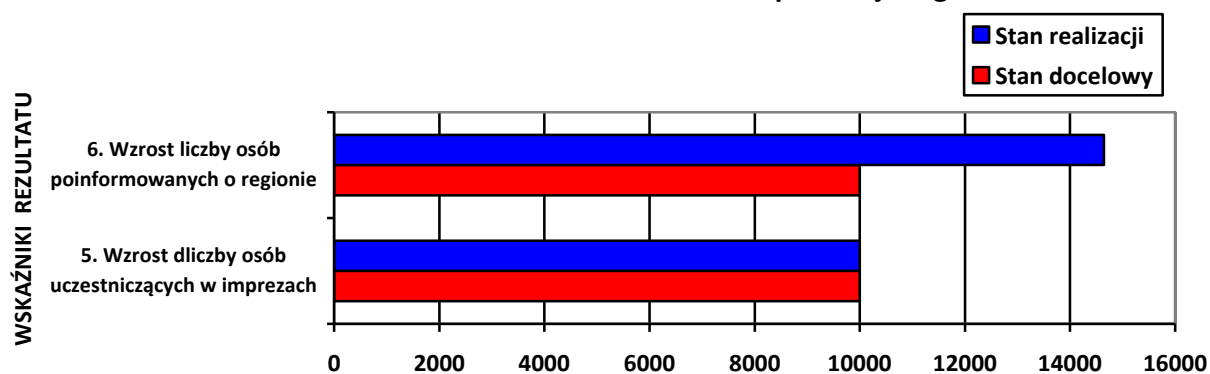
CEL SZCZEGÓŁOWY 1.1. Rozwój infrastruktury i bazy turystycznej i rekreacyjnej

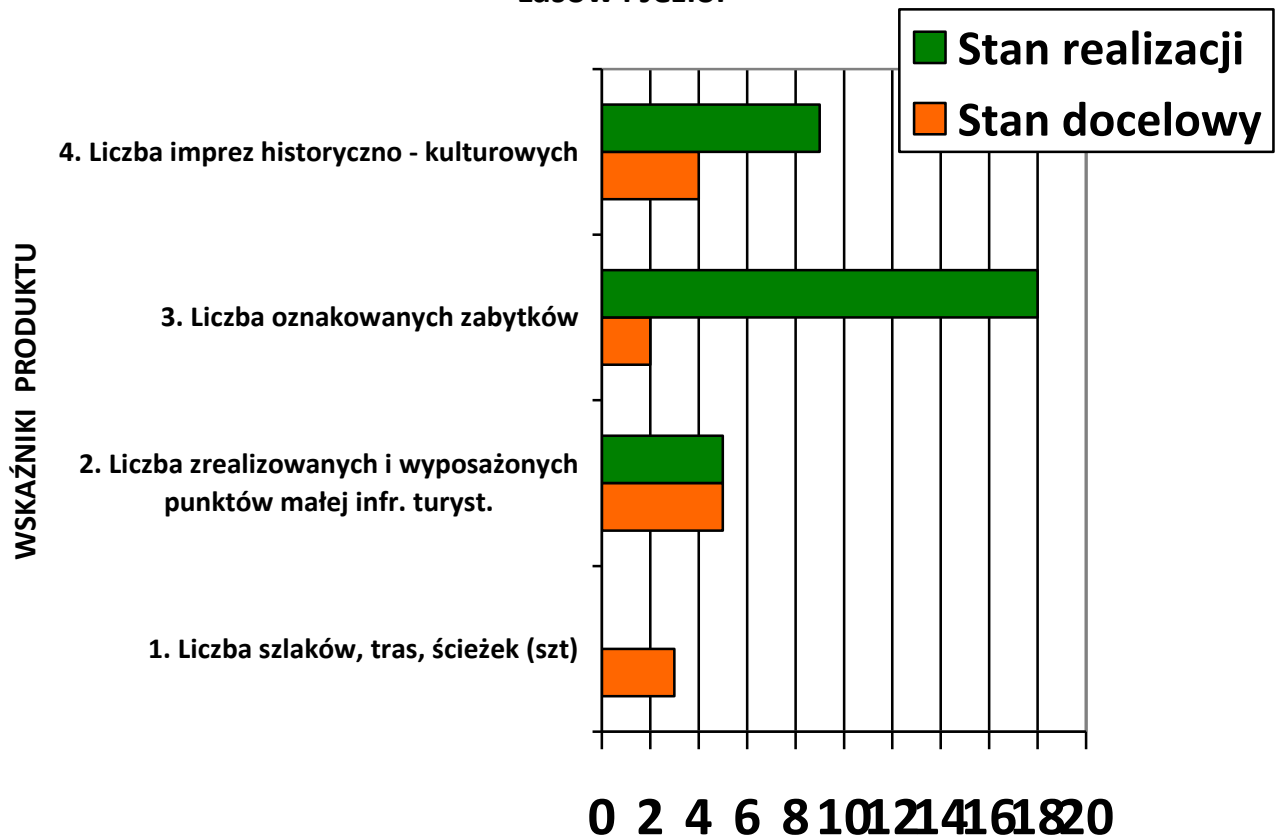
CEL SZCZEGÓŁOWY 1.2 Rewitalizacja i udostępnianie zabytków

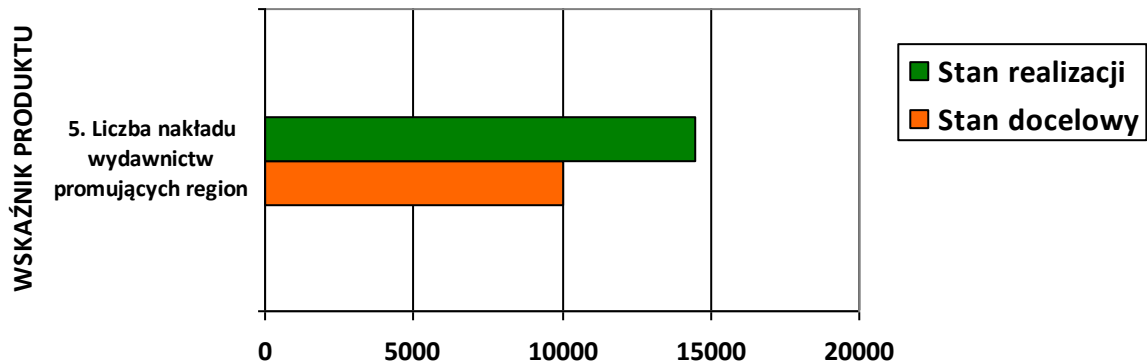
CEL SZCZEGÓŁOWY 1.3. Tworzenie wizerunku i promocja regionu

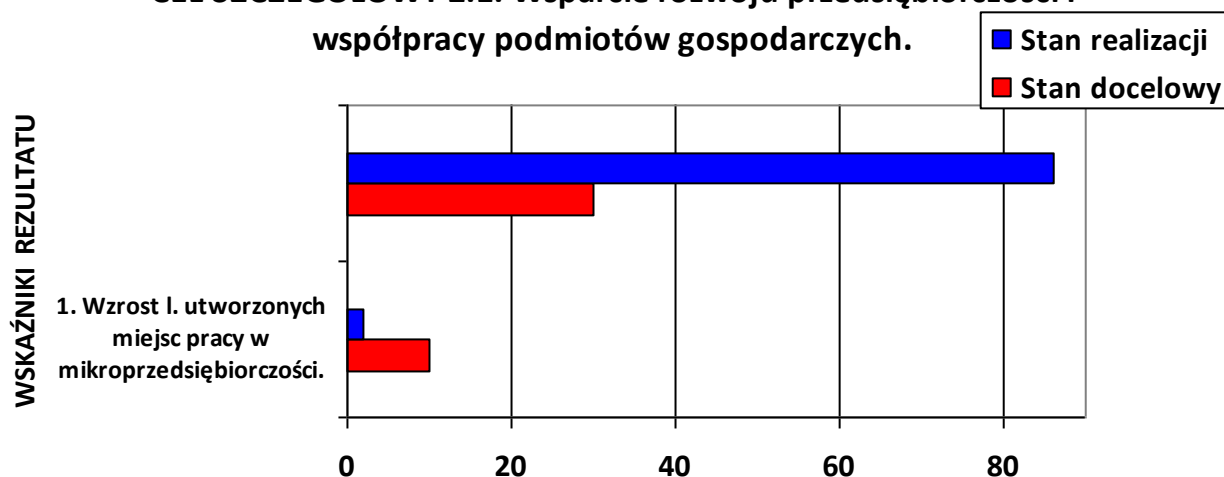
**PRZEDSIĘWZIĘCIE I - Znana i zintegrowana turystycznie Kraina
Lasów i Jezior**

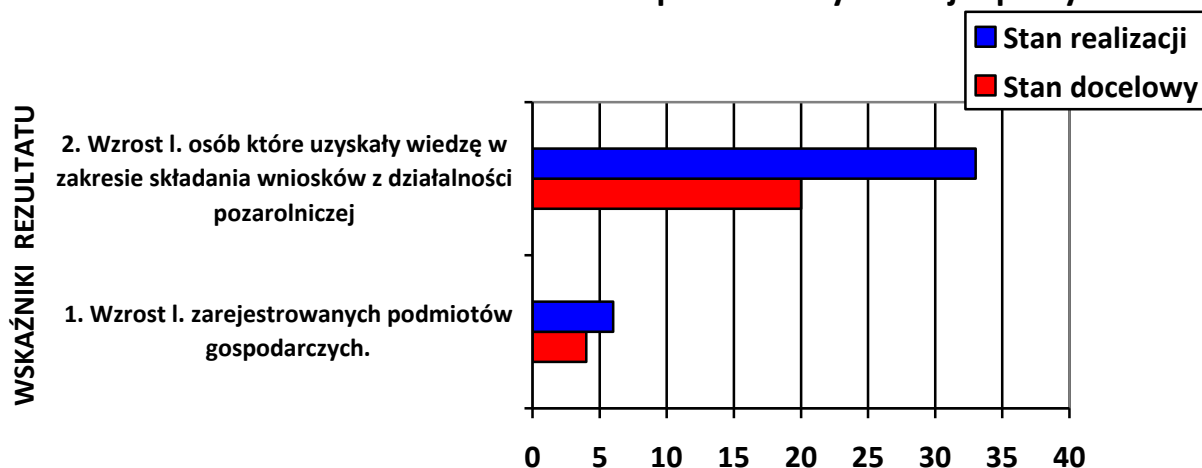
**PRZEDSIĘWZIĘCIE I - Znana i zintegrowana turystycznie Kraina
Lasów i Jezior**

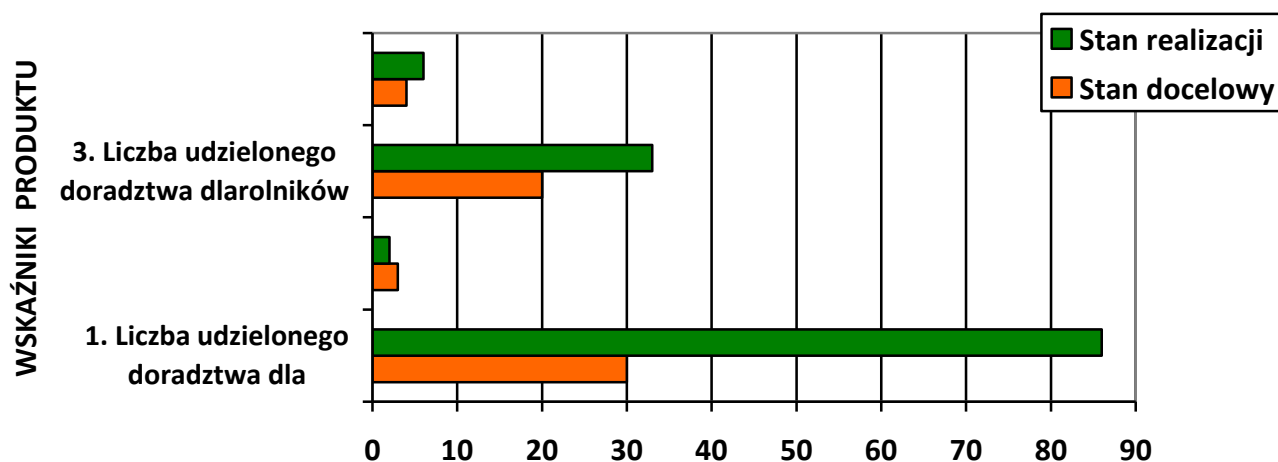
CEL SZCZEGÓŁOWY 2.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i współpracy podmiotów gospodarczych.

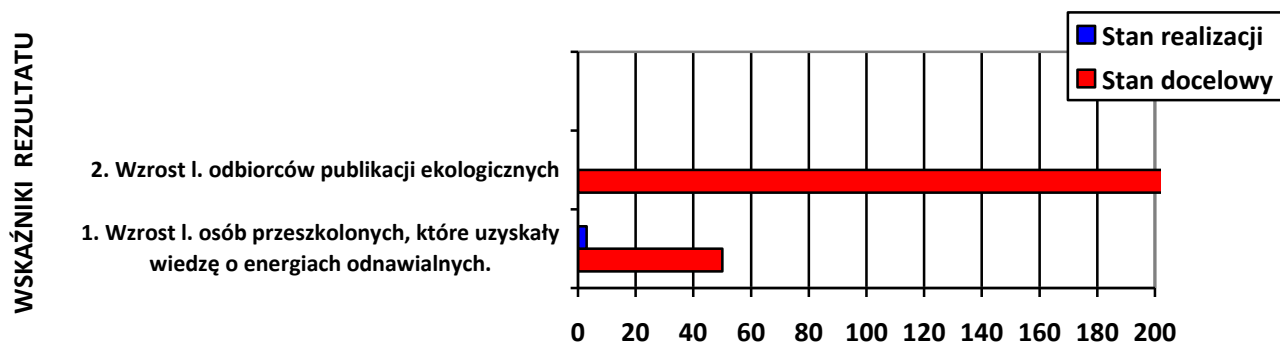
CEL SZCZEGÓŁOWY 2.2. Tworzenie pozarolniczych miejsc pracy.

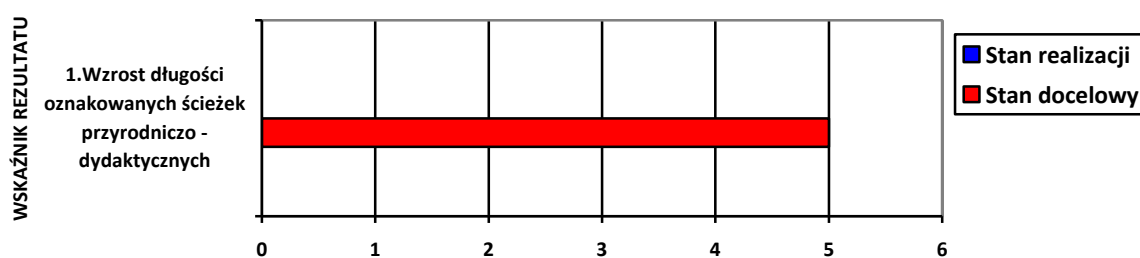
PRZEDSIĘWZIĘCIE II. - Promocja mikroprzedsiębiorczości i pozarolniczych miejsc pracy na wsi

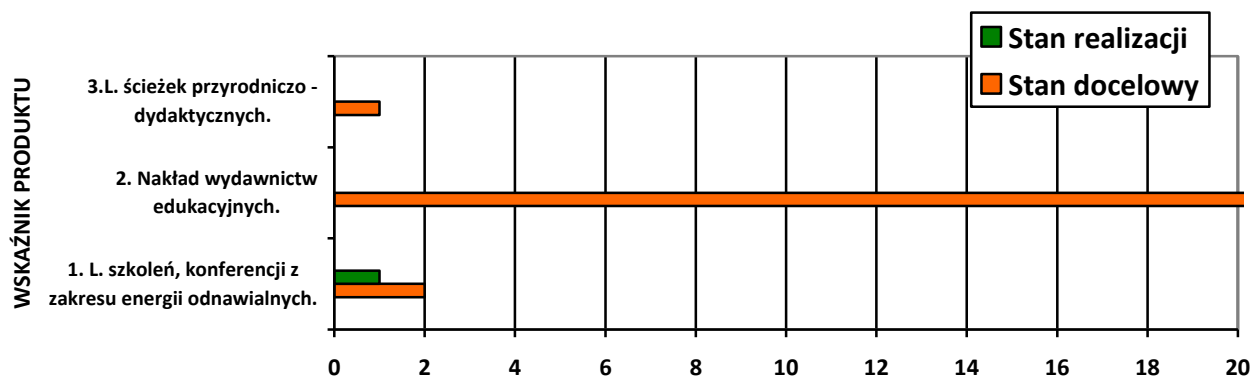
CEL SZCZEGÓŁOWY 3.1. Podniesienie świadomości ekologicznej oraz promocja wykorzystania energii odnawialnych.

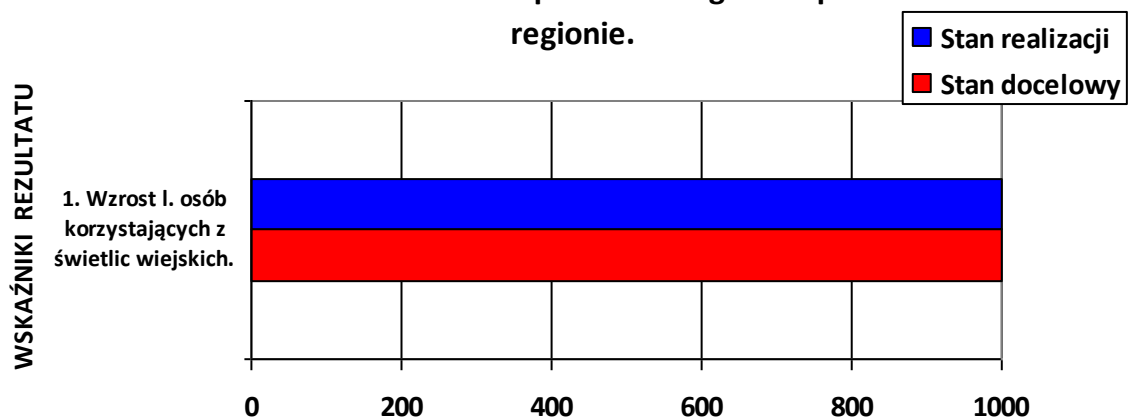
CEL SZCZEGÓŁOWY 3.2 - Zachowanie walorów przyrodniczych

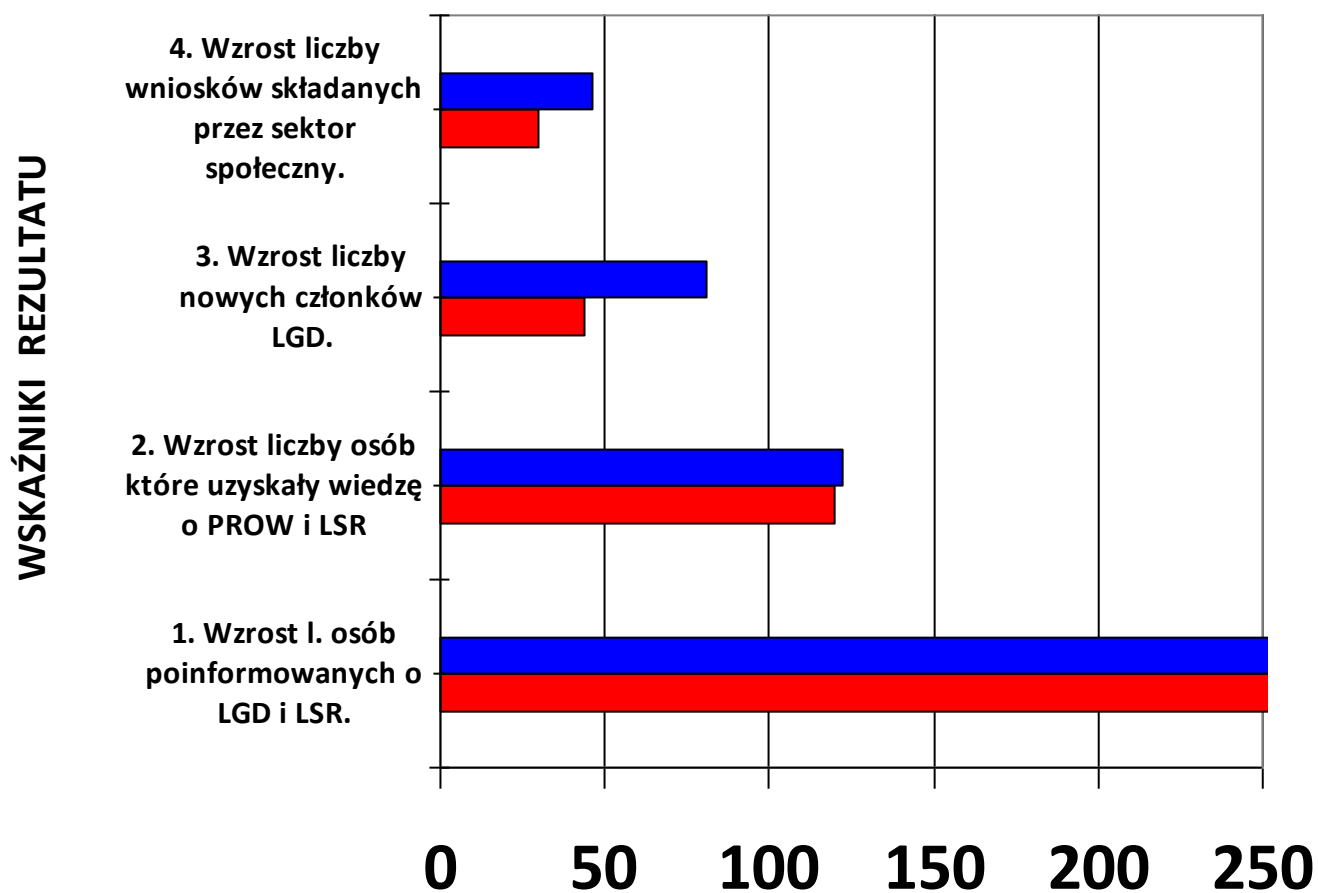
PRZEDSIĘWZIĘCIE III. - Czyste środowisko wizytówką regionu.

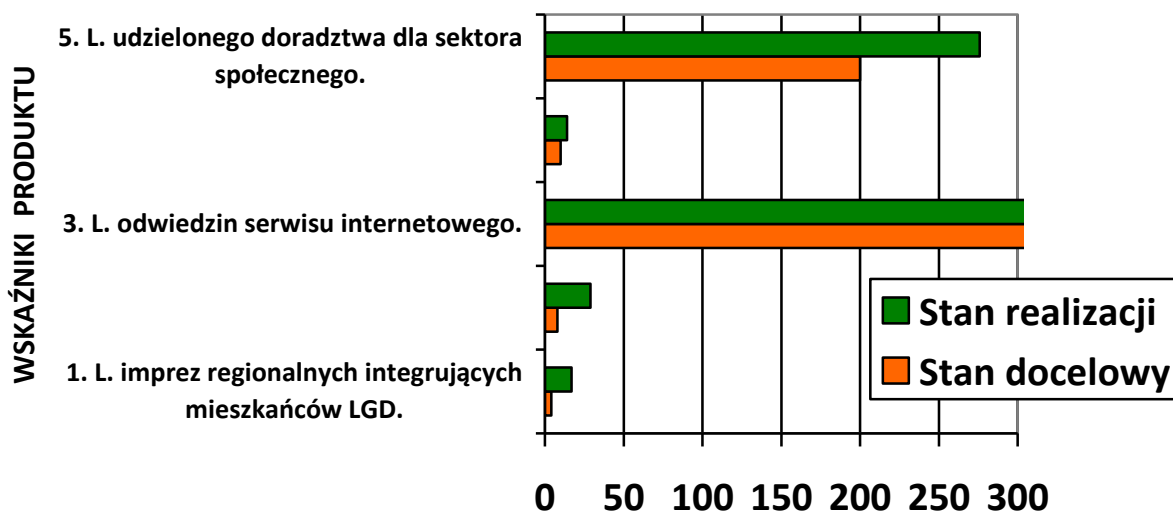
CEL SZCZEGÓŁOWY 4.1. - Współdziałanie gmin i społeczności w regionie.

CEL SZCZEGÓŁOWY 4.2. Wsparcie inicjatyw wiejskich i organizacji pozarządowych.

**PRZEDSIĘWZIĘCIE IV. - Wzrost integracji i potencjału społecznego
w regionie.**

**4.3. Liczba zrealizowanych operacji z podziałem na zrealizowane cele.
Wykorzystanie środków w ramach przeprowadzonych działań.**

Do dnia 30 listopada 2013r do biura LGD wpłynęło 170 wniosków o przyznanie pomocy, w tym:

- 29 wniosków w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”
- 104 wniosków w ramach działania „Małe projekty”
- 15 wniosków w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”
- 22 wniosków w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”

- **CEL I.** - Stworzenie oferty turystycznej w oparciu o zasoby i specyfikę regionu

Odnowa i rozwój wsi; 22,22%

Planowana liczba operacji; 9, Zrealizowana liczba operacji; 2

Małe projekty; 77,78%

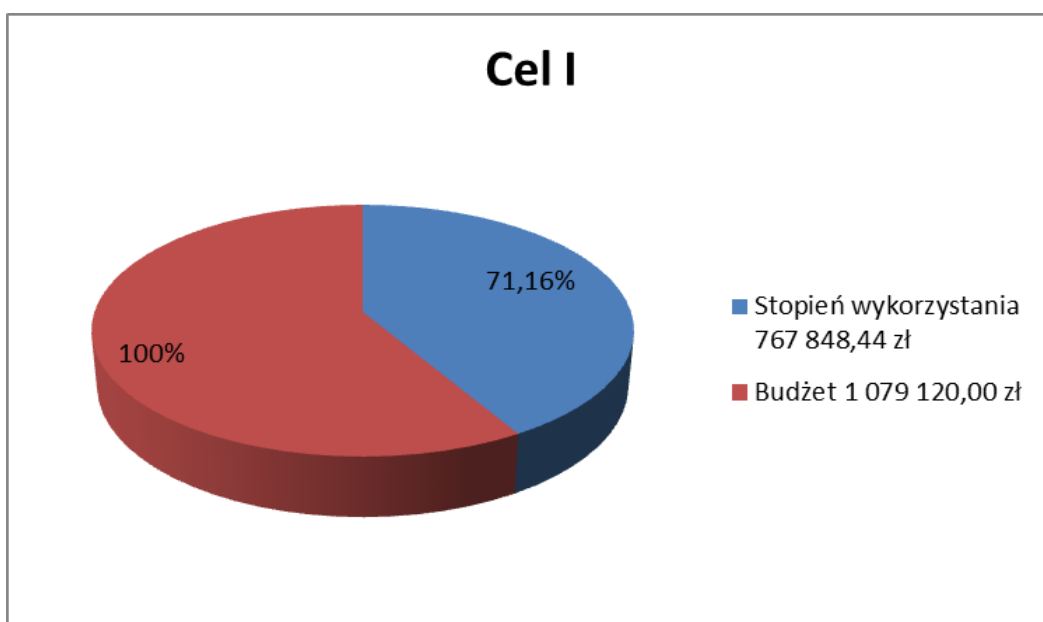
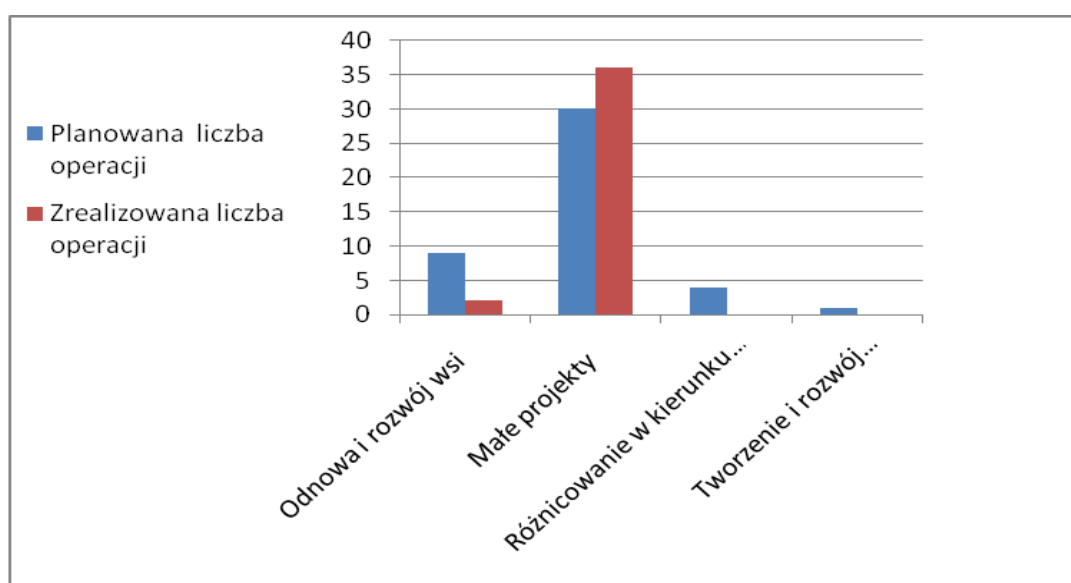
Planowana liczba operacji; 36, Zrealizowana liczba operacji; 28

Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej; 0%

Planowana liczba operacji; 4, Zrealizowana liczba operacji; 0

Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw; 0%

Planowana liczba operacji; 1, Zrealizowana liczba operacji; 0

• **CEL II.** - Wzrost poziomu zasobności mieszkańców w regionie Odnowa i rozwój wsi

Odnowa i rozwój wsi 0%

Planowana liczba operacji; 1, Zrealizowana liczba operacji; 0

Małe projekty 0 %

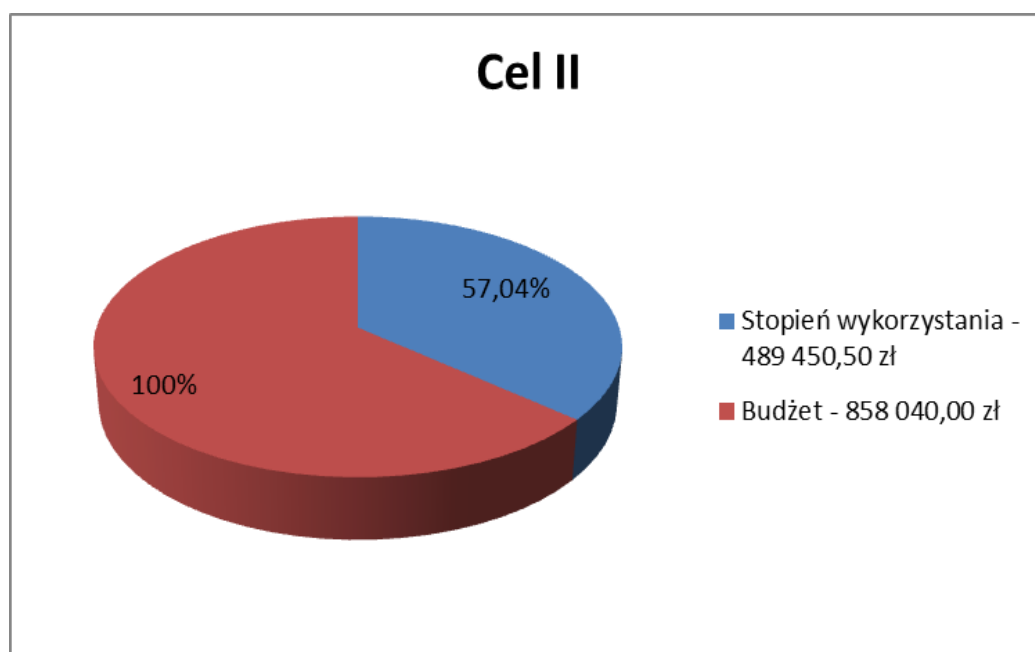
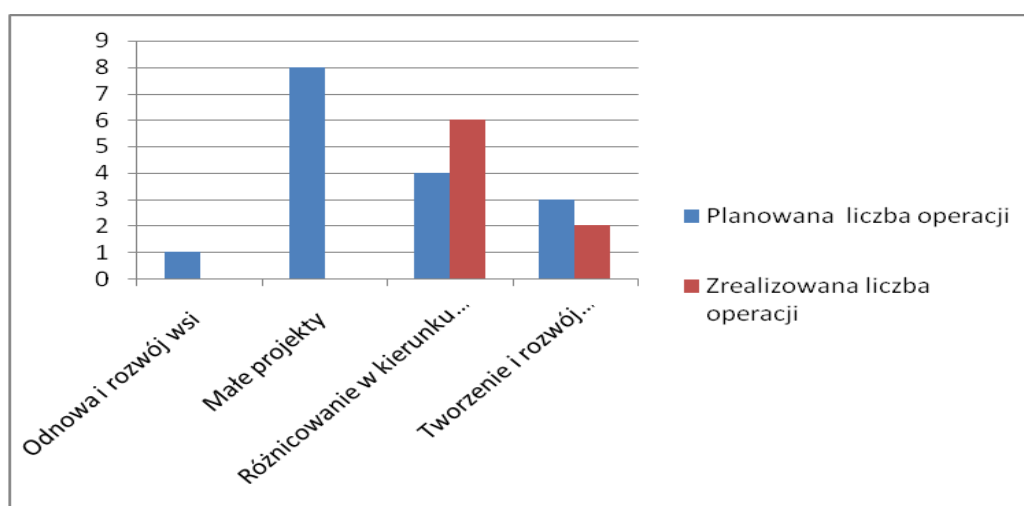
Planowana liczba operacji; 8, Zrealizowana liczba operacji; 0

Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej 150 %

Planowana liczba operacji; 4, Zrealizowana liczba operacji; 6

Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw 66,67%

Planowana liczba operacji; 3, Zrealizowana liczba operacji; 2

CEL III. - Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska

Odnowa i rozwój wsi 300 %

Planowana liczba operacji; 1, Zrealizowana liczba operacji; 3

Małe projekty 11,11 %

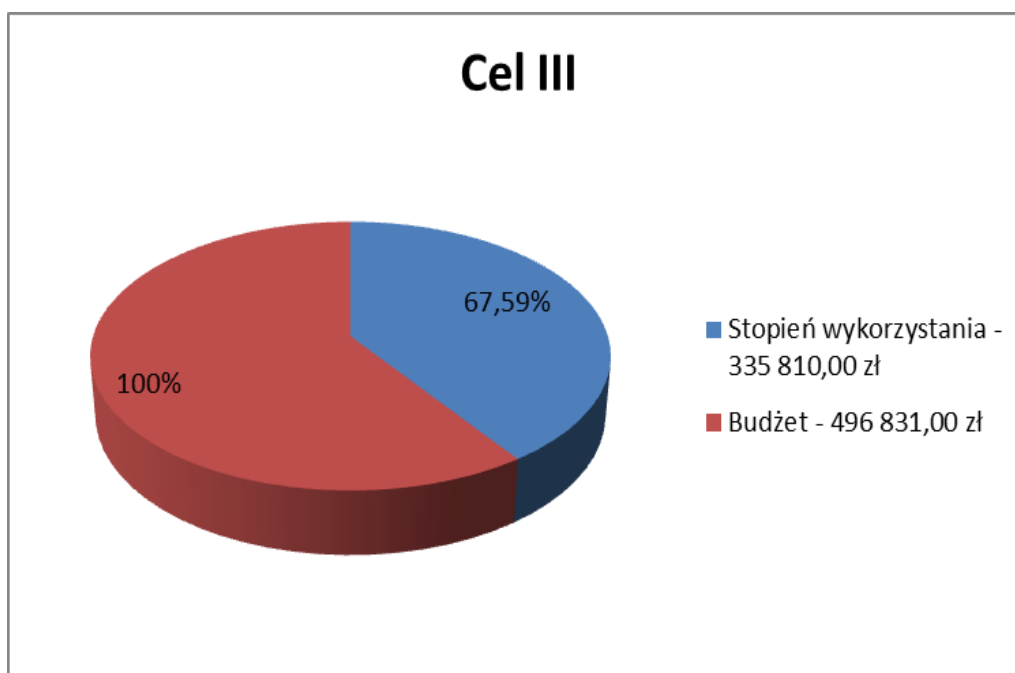
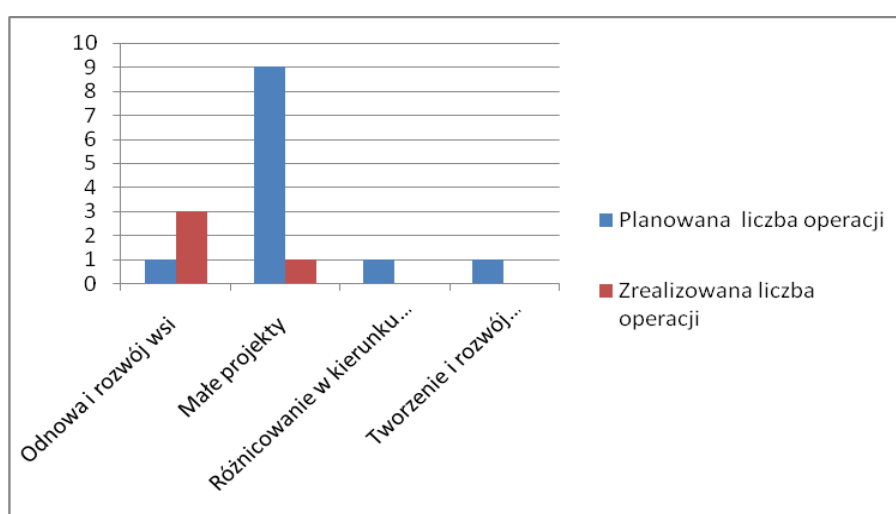
Planowana liczba operacji; 9, Zrealizowana liczba operacji; 1

Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej 0 %

Planowana liczba operacji; 1, Zrealizowana liczba operacji; 0

Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw 0 %

Planowana liczba operacji; 1, Zrealizowana liczba operacji; 0

• **CEL IV.** - Wzrost integracji i potencjału społecznego w regionie

Odnowa i rozwój wsi 129,41 %

Planowana liczba operacji; 17, Zrealizowana liczba operacji; 22

Małe projekty 31,56%

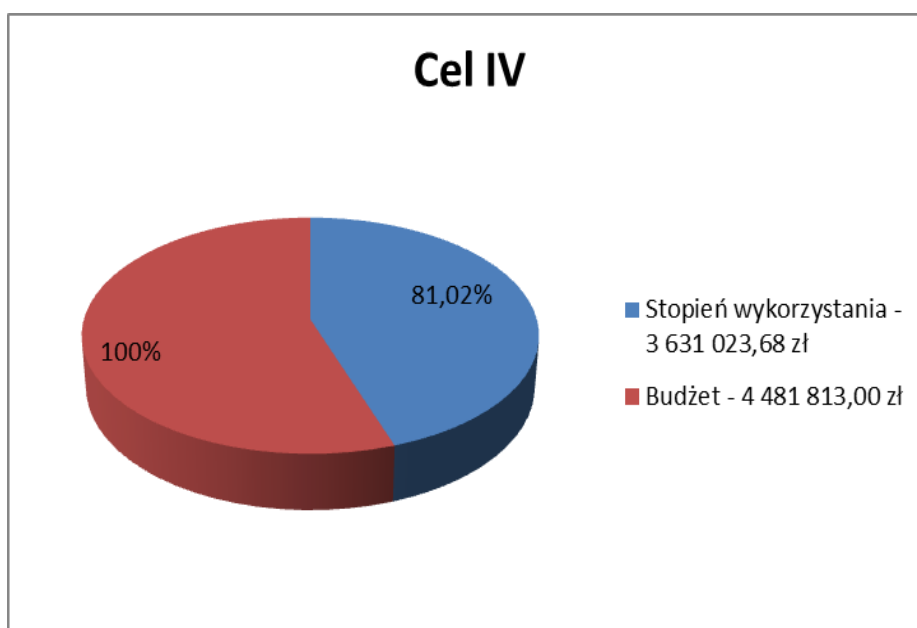
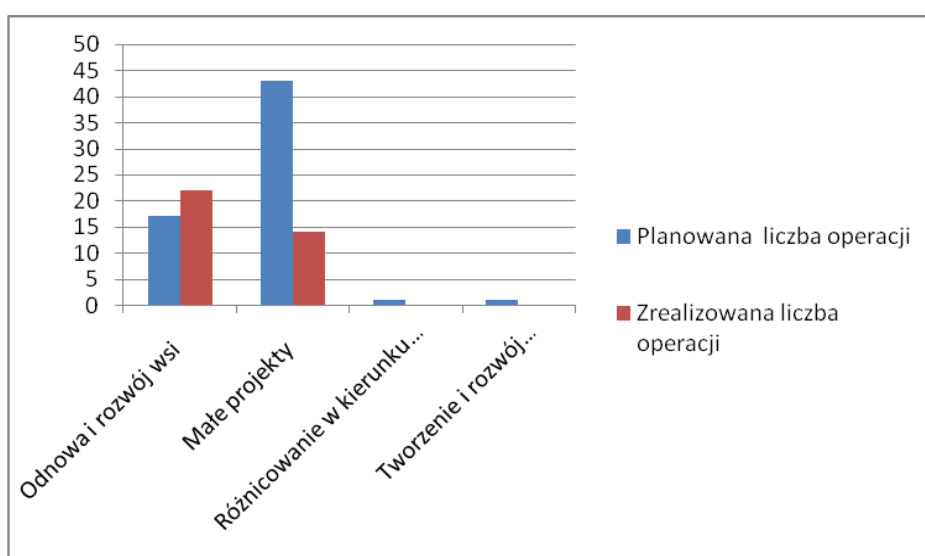
Planowana liczba operacji; 45, Zrealizowana liczba operacji; 14

Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej 0 %

Planowana liczba operacji; 1, Zrealizowana liczba operacji; 0

Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw 0 %

Planowana liczba operacji; 1, Zrealizowana liczba operacji; 0

4.4. Poziom realizacji budżetu LSR w ramach działania 413 Wdrażanie LSR

NAZWA DZIAŁANIA	BUDŻET LSR	Wysokość wnioskowanej kwoty pomocy określona na podstawie wniosków o przyznanie pomocy wybranych przez LGD	%	Wysokość przyznanej pomocy finansowej	%	Wysokość wypłaconej kwoty pomocy określona na podstawie wniosków o płatność/zlecenie płatności	%
Małe projekty	1 115 804,00	728 830,48	65,32	281 365,23	25,22	249 206,40	22,33
Odnowa i rozwój wsi	4 200 000,00	4 324 044,25	102,95	1 467 057,00	34,93	2 856 987,25	68,02
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	740 000,00	213 215,00	28,81	100 000,00	13,51	143 235,50	19,36
Tworzenie i rozwój wsi	850 000,00	33 000,00	3,88	0,00	0,00	0,00	0,00
RAZEM	6 905 804,00	5 299 089,73	76,73	1 848 422,23	26,77	3 249 429,15	47,05

- a) Wysokość wnioskowanej pomocy finansowej w ramach działania 413, określona na podstawie wniosków o przyznanie pomocy w ramach tego działania, wybranych przez Stowarzyszenie Kraina Łaów i Jezior - Lokalna Grupa Działania w stosunku do kwoty określonej w budżecie LSR na to działanie wynosi średnio **76,73%**
- b) Wysokość pomocy finansowej przyznanej w ramach działania 413, w stosunku do kwoty określonej w budżecie LSR na to działanie wynosi średnio **26,77%**
- c) Wysokość wnioskowanej pomocy finansowej w ramach działania 413, określona na [podstawie wniosków o płatność w ramach tego działania w stosunku do kwoty określonej w budżecie LSR na to działanie wynosi średnio **47,05%**

Przy wyliczeniach dotyczących wysokości wnioskowanej kwoty pomocy określonej na podstawie WoPP wybranych przez LGD uwzględniono wszystkie wnioski wybrane przez LGD do finansowania, zarówno te mieszczące się w limicie, jak i te wybrane ponad limit.

4.5. Poziom realizacji budżetu celów szczegółowych LGD oraz poziom realizacji celów przedsięwzięć

Poziom realizacji budżetu przedsięwzięć i celów szczegółowych, określonych w LSR:

a) budżet przedsięwzięć został osiągnięty w **75,54 %**

b) budżet celów ogólnych został osiągnięty w **75,54 %**

Cele ogólne	Budżet celów ogólnych (zł)	Poziom realizacji budżetu celów	%	Przedsięwzięcia	Budżet przedsięwzięć (zł)	Poziom realizacji przedsięwzięć	%
<u>Cel ogólny nr 1 Stworzenie oferty turystycznej w oparciu o zasoby i specyfikę regionu</u>	2 339 169,00	767 848,44	32,83	<u>Przedsięwzięcie I</u> Znana i zintegrowana turystycznie Kraina Lasów i Jezior	2 339 169,00	767 848,44	32,83
<u>Cel ogólny nr 2 Wzrost poziomu zasobności mieszkańców w regionie</u>	2 135 763,00	489 450,50	22,92	<u>Przedsięwzięcie II</u> Promocja mikroprzedsiębiorczości i pozarolniczych miejsc pracy	2 135 763,00	489 450,50	22,92
<u>Cel ogólny nr 3 Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska</u>	1 017 030,00	335 810,00	33,02	<u>Przedsięwzięcie III</u> Czyste środowisko wizytówką regionu	1 017 030,00	335 810,00	33,02
<u>Cel ogólny nr 4 Wzrost integracji i potencjału społecznego w regionie</u>	1 423 842,00	3 631 023,68	255,02	<u>Przedsięwzięcie IV</u> Rozwój potencjału społecznego w regionie	1 423 842,00	3 631 023,68	255,02
RAZEM BUDŻET CELÓW OGÓLNYCH	6 915 804,00	5 224 132,62	75,54	RAZEM BUDŻET PRZEDSIĘWZIĘĆ	6 915 804,00	5 224 132,62	75,54

Poziom realizacji budżetu celów szczegółowych LGD oraz poziom realizacji celów przedsięwzięć wynosi **75,54**

5. Zalecenia

Wykonawca badania ewaluacyjnego mającego na celu przeprowadzenie oceny stopnia wdrażania LS , Stowarzyszenia Kraina Lasów i Jezior – LGD których wyniki zaprezentowano w niniejszym raporcie dostrzega potencjał w badanej LGD. Zdaniem Ewaluatora pod wpływem dalszej pracy potencjał ten może zaowocować w przyszłości wieloma działaniami ukierunkowanymi na potrzeby społeczności lokalnej oraz rozwoju obszarów wiejskich, a przede wszystkim osiągnięciem założonych celów i wskaźników w LSR.

Stowarzyszenia Kraina Lasów i Jezior – LGD dokonuje na bieżąco aktualizacji stopnia osiągniętych wskaźników wdrażania LSR. Projekty zrealizowane do chwili obecnej przyczyniły się do podniesienia poziomu poszczególnych celów ogólnych i szczegółowych założonych w LSR. Niemniej jednak Cel Szczegółowy 3.1 Podniesienie świadomości ekologicznej oraz promocja wykorzystania energii odnawialnej wymaga dokładnej analizy i wypracowania metod realizacji tego celu . Dane na dzień 30 listopada wykazują też niewielki poziom realizacji celu drugiego i pierwszego, jednak bieżące informacje na temat stanu faktycznego są dużo bardziej optymistyczne. Biorąc pod uwagę fakt, iż znaczna część wniosków z najnowszych naborów w dalszym ciągu pozostaje w fazie oceny/ weryfikacji, tym samym można wnioskować, że osiągnięte dotychczas wartości wskaźników są zadowalające. Można założyć, iż projekty, które zostaną pozytywnie ocenione wpłyną w przyszłości na wypracowanie w większym stopniu założonych wskaźników. Zdaniem Ewaluatora należy zwrócić uwagę na możliwe ryzyko związane z działaniem „Różnicowanie w kierunku działalności pozarolniczej” i ”Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”. Ryzyko to polega na tym, iż znaczna ilość składanych wniosków odpada na etapie oceny w ARiMR, co skutkuje powrotem środków pieniężnych przeznaczonych na te działania do ogólnej puli. Wynika to również z faktu, że część operacji na, jakie zostały złożone wnioski nie są realizowane. Sytuacja ta może w negatywnym scenariuszu doprowadzić do nie wypracowania wszystkich założonych wskaźników. Jednakże zdaniem Ewaluatora obecny stopień realizacji LSR przez Stowarzyszenia Kraina Lasów i Jezior – LGD jest bardzo dobry ze względu na osiągnięcie już dużej liczby zakładanych wskaźników. Dalsza realizacja LSR w opinii Ewaluatora rokuje bardzo dobrze, biorąc pod uwagę bardzo duże zaangażowanie organów Stowarzyszenia Kraina Lasów i Jezior – LGD w swoją pracę. Z całą pewnością stosowanie różnorodnych metod przekazywania informacji i promocji naborów wniosków o dofinansowanie przyniesie pozytywne rezultaty.

Tabela 1 – obszar badawczy zadania	8
Tabela nr 2 – Wykaz gmin wchodzących w skład LGD.....	12
Tabela nr 3. Cele ogólne i szczegółowe planowane do realizacji w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju.....	15
Tabela nr 4 - Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach celu ogólnego I	16
Tabela nr 5 - Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach celu ogólnego II	18
Tabela nr 6 - Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach celu ogólnego III ...	19
Tabela nr 7 - Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach celu ogólnego IV	20
Tabela nr 8 - Wskaźniki realizacji Przedsięwzięcia I. Znana i zintegrowana turystycznie Kraina Lasów i Jezior oraz celu ogólnego I i celów szczegółowych I.1; I.2; I.3. Stan na październik 2012	22
Tabela nr 9 - Wskaźniki realizacji Przedsięwzięcia II – „Promocja mikroprzedsiębiorczości i pozarolniczych miejsc pracy na wsi” oraz celu ogólnego 2 i celów szczegółowych 2.1; 2.2;	24
Tabela nr 10 - Wskaźniki realizacji Przedsięwzięcia III Czyste środowisko wizytówką regionu oraz celu ogólnego III i celów szczegółowych III.1; III.2	26
Tabela nr 11 - Wskaźniki realizacji Przedsięwzięcia IV Wzrost integracji i potencjału społecznego w regionie celu ogólnego 3 i celów szczegółowych IV.1; IV.2;	27
Tabela nr 12 - Podział środków na działanie 4.1/413 – Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju	29
Tabela 13. Budżet LGD „Kraina Lasów i Jezior” w każdym roku realizacji.	30
Tabela 14. Poziom realizacji przedsięwzięć i celów szczegółowych na dzień 31 październik 2013 r.	32
 Rys. nr 1 – Mapa obszaru Stowarzyszenia Kraina Lasów i Jezior – Lokalna Grupa Działania.....	32